

เสริมความรู้...เล่าสู่กันฟัง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา Local Administration Organizations in Education

อัจฉรา วงษ์เอก*

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

Achara Wongse-ek*

Department of Local Administration, Ministry of Interior

Corresponding author, E-mail: achara.wongse@gmail.com

บทคัดย่อ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่จัดตั้งขึ้นตามแนวคิดในการกระจายอำนาจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองดูแลตนเอง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการดูแลทุกข์สุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนรับผิดชอบการจัดการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กระจายดูแลพื้นที่ทั่วประเทศ ประกอบด้วย องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล : เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล องค์กรการบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ การนำเสนอบทความนี้จะนำเสนอสาระบทบาทการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ตั้งแต่การเริ่มต้นบทบาทการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท จนถึงการบริหารจัดการการศึกษาในปัจจุบัน ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ และการบริหารงานบุคคล เพื่อบันทึกความเป็นมาในอดีตโดยสังเขป และเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่ผู้ที่สนใจและต้องการจะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่เนื่องจากเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษซึ่งมีกฎหมายบัญญัติเป็นการเฉพาะ จึงจะนำเสนอสาระเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาของเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานครไว้ตอนท้าย แยกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่จัดตั้งขึ้นตามแนวคิดในการกระจายอำนาจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองดูแลตนเอง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงทำหน้าที่แทนรัฐในการดูแลทุกข์สุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตลอดจนรับผิดชอบการจัดการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน ในขณะที่ การศึกษาจัดเป็นบริการสาธารณะประเภทหนึ่ง และยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประชาชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะตัวแทนรัฐ

ที่อยู่ใกล้ขีดประชาชนจึงจำเป็นต้องมีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ นับเป็นกฎหมายแม่บทฉบับแรกที่มีความชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะนอกจากจะมีบทบัญญัติว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแยกไว้เป็นหมวดเฉพาะแล้ว ยังมีบัญญัติให้มีการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากหน่วยงานของรัฐให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังบัญญัติให้รัฐต้องจัดสรรรายได้เพิ่มเติมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทสามารถรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ก็ได้สืบทอดหลักการเดียวกันต่อเนื่องมา ทำให้ประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระจายดูแลพื้นที่ทุกตารางนิ้วของประเทศ ส่งผลให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะอย่างสะดวก รวดเร็ว ทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริการสาธารณะด้านการศึกษา เด็กทุกคนได้รับโอกาสในการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาตั้งแต่ปฐมวัยซึ่งเป็นวัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมของเด็กซึ่งจะเติบโตเป็นอนาคตของชาติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กระจายดูแลพื้นที่ทั่วประเทศ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น ๗,๘๕๐ แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๗๖ แห่ง เทศบาล : เทศบาลนคร ๓๐ แห่ง เทศบาลเมือง ๑๙๕ แห่ง และเทศบาลตำบล ๒,๒๔๗ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๕,๓๐๐ แห่ง เมืองพัทยา และ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

นอกจาก พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ บัญญัติให้การจัดการศึกษาเป็นบริการสาธารณะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท และหน่วยงานของรัฐจะต้องถ่ายโอนภารกิจที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแล้ว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งตราขึ้นภายใต้ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ เช่นเดียวกับพ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ก็ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น และให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา บทบัญญัติดังกล่าวของกฎหมายทั้งสองฉบับช่วยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทมีบทบาทในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้นและยังทำให้บทบาทดังกล่าวเป็นที่ยอมรับเพิ่มมากขึ้นด้วย ปัจจุบันจึงมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกว่า ๙๕% ที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาปฐมวัย

การนำเสนอบทความนี้จะนำเสนอสาระบทบาทการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ตั้งแต่การเริ่มต้นบทบาทการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท จนถึงการบริหารจัดการการศึกษาในปัจจุบันทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ และการบริหารงานบุคคล เพื่อบันทึกความเป็นมาในอดีตโดยสังเขป และเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่ผู้ที่สนใจและต้องการจะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการ

การศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่เนื่องจากเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษซึ่งมีกฎหมายบัญญัติเป็นการเฉพาะ จึงจะนำเสนอสาระเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาของเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานครไว้ตอนท้าย แยกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา

การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองระดับรากหญ้าที่เกิดจากแนวความคิดในการกระจายอำนาจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลปกครองตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและความจำเป็นในท้องถิ่น ทั้งนี้ แนวความคิดในการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ประชาชนในประเทศไทยได้เริ่มมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงมีพระราชประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองตามแบบอารยะประเทศ โดยทรงเริ่มจัดตั้ง “สุขาภิบาล” แต่ก็ยังมีได้เป็นการปกครองตนเองอย่างสมบูรณ์ แนวความคิดการกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนปกครองตนเองเริ่มมีความชัดเจนขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕ จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้มีการตรา พ.ร.บ.จัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.๒๔๗๖ แบ่งโครงสร้างการบริหารออกเป็น ๒ ส่วนคือ สภาเทศบาล(ฝ่ายนิติบัญญัติ) และคณะเทศมนตรี(ฝ่ายบริหาร) โดยมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๕ ปี ซึ่งถือเป็นการสถาปนาหน่วยการปกครองตนเองระดับท้องถิ่นตามแบบตะวันตกขึ้นเป็นครั้งแรก และยังมีมีการตรา พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.๒๔๗๖ (ต่อมาได้ถูกยกเลิกและตรา พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินขึ้นใช้แทน) จัดระเบียบการบริหารราชการของประเทศโดยแบ่งเป็น ๓ ส่วนได้แก่ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น การบัญญัติให้ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นได้แก่ เทศบาล เป็นส่วนหนึ่งของระเบียบบริหารราชการของประเทศ ส่งผลให้การปกครองท้องถิ่นได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งรูปแบบและองค์ประกอบ เกิดการจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มขึ้นตามนโยบายและความจำเป็นในแต่ละช่วงเวลา เช่น จัดตั้งสุขาภิบาลตาม พ.ร.บ.สุขาภิบาล พ.ศ.๒๔๙๕ จัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.๒๔๙๘ จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.๒๔๙๙ จัดตั้งกรุงเทพมหานครเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (รวมส่วนภูมิภาคกับส่วนท้องถิ่นเข้าด้วยกัน) ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๑๘ และจัดตั้งเมืองพัทยาเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (แบบจัดจ้างปลัดทำหน้าที่ผู้จัดการเมือง) ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.๒๕๒๑

การส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความชัดเจน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเป็นการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้นเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ซึ่งให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่ารัฐธรรมนูญที่เคยมีมาก่อนในอดีต โดยมีบทบัญญัติว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแยกเป็นหมวดเฉพาะ บัญญัติให้รัฐส่งเสริมความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเอง และบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น การกำกับดูแลของรัฐต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนหรือของประเทศโดยส่วนรวม นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญดังกล่าวยังบัญญัติให้รัฐต้องส่งเสริมและพัฒนารายได้ขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นให้เพียงพอต่อการจัดบริการสาธารณะ และยังบัญญัติให้มีการตรากฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการถ่ายโอนภารกิจที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากหน่วยงานของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ พ.ร.บ.ดังกล่าวยังได้มีการออกกฎหมายส่งเสริมการยุบรวมสภาตำบลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น และกฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล ผลของการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวทำให้ประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระจายดูแลพื้นที่ทุกตารางนิ้วของประเทศ ส่งผลให้ลักษณะ "พื้นที่ห่างไกล (remoted area)" ซึ่งประชาชนมักจะขาดทั้งโอกาสและทรัพยากร ไม่มีเหลืออยู่อีกต่อไป เพราะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบดูแลให้ประชาชนได้รับทั้งโอกาสและบริการสาธารณะต่างๆอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงโอกาสและบริการด้านการศึกษาที่นอกจากจะได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงแล้ว ยังมีความหลากหลายตามความจำเป็นของพื้นที่และความต้องการของประชาชนอีกด้วย การกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้รับการยอมรับมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ หลักการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังคงยึดถือสืบทอดต่อเนื่องมาเช่นเดียวกัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจให้ทำหน้าที่แทนรัฐรูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการจำลองรูปแบบการบริหารงานของประเทศซึ่งประกอบด้วยฝ่ายบริหารมีนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารสูงสุด และสภาท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติและตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร ในแต่ละจังหวัดการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีจำนวนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของประชากรและสภาพเศรษฐกิจสังคมของชุมชนในแต่ละจังหวัด ฉะนั้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ใช้จ่ายงบประมาณอย่างเหมาะสม และประชาชนได้รับบริการสาธารณะอย่างทั่วถึงเสมอภาคกัน กฎหมายจึงได้บัญญัติให้ราชการบริหารส่วนภูมิภาค(จังหวัด/อำเภอ) ทำหน้าที่กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้ว่าราชการจังหวัดรับผิดชอบกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนครและเทศบาลเมือง นายอำเภอรับผิดชอบกำกับดูแลเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล และมีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และชี้แนะเป็นที่ปรึกษา ด้านต่าง ๆ ตลอดจนประสานการของงบประมาณอุดหนุนจากรัฐด้วย สำหรับกรุงเทพมหานครเนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ความรับผิดชอบครอบคลุมทั้งจังหวัดและยังเป็นที่ตั้งของกระทรวง ทบวงกรมต่าง ๆ จึงไม่มีความจำเป็นต้องมีราชการบริหารส่วนภูมิภาค (จังหวัด) ทำหน้าที่กำกับดูแล แต่ให้กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบการกำกับดูแลกรุงเทพมหานครโดยตรง และส่งคำขอของงบประมาณอุดหนุนของกรุงเทพมหานครไปยังสำนักงบประมาณ

การเริ่มบทบาทการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบาทการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มตั้งแต่มีการจัดตั้งเทศบาล ตาม พ.ร.บ. จัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.๒๔๗๖ เพราะเมื่อรัฐบาลประกาศใช้ พ.ร.บ. ประถมศึกษา พ.ศ.๒๔๗๘ พ.ร.บ. ดังกล่าวมีบทบัญญัติจำแนกโรงเรียนเป็น ๔ ประเภท คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนประชาบาล โรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนราษฎร์ และบัญญัติให้โอนโรงเรียนประชาบาลที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นเทศบาล

รวมทั้งทรัพย์สินของโรงเรียนมาเป็นของเทศบาลนั้น ๆ ด้วย (มาตรา๔๐) เทศบาลจึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทแรกที่เริ่มบทบาทในการจัดการศึกษา และนับเป็นก้าวแรกของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วย

อย่างไรก็ดี ในการจัดการศึกษาของเทศบาลในช่วงแรกนี้ รัฐบาลยังมิได้สนับสนุนงบประมาณใด ๆ ให้เลย และเทศบาลเองก็ยังมีรายได้ไม่มากพอ ทำให้การจัดการศึกษาด้วยตนเองทำได้ยาก ในปี พ.ศ.๒๔๘๖ เทศบาลจึงต้องโอนโรงเรียนในสังกัดให้กระทรวงศึกษาธิการตามนโยบายรัฐบาล

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๙๗ รัฐบาลมีนโยบายให้โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาลให้เทศบาลดำเนินการอีกโดยให้ถือรายได้เป็นหลักในการพิจารณา จึงเป็นการโอนให้เพียงบางเทศบาลที่มีรายได้เพียงพอที่จะดำเนินการได้เท่านั้น และโอนเฉพาะโรงเรียนและทรัพย์สิน ส่วนครูให้ยืมทำการสอนไปพลางก่อน

โอนโรงเรียนประชาบาลทั่วประเทศให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในปีพ.ศ.๒๕๐๒ รัฐบาลสมัยปรีดีซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายที่จะกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น จึงได้นำเรื่องการให้ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษามาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง และคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้โอนโรงเรียนประชาบาลทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลให้ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นดำเนินการ โดยแบ่งการดำเนินการเป็น ๓ ระยะ คือ

- พ.ศ.๒๕๐๔ โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรีให้เทศบาลนครทั้งสองดำเนินการ (ต่อมาได้รวมเป็นนครหลวงกรุงเทพธนบุรีและต่อมาเรียกว่า กรุงเทพมหานคร)

- พ.ศ.๒๕๐๖ โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาลอื่น ๆ ให้เทศบาลนั้น ๆ ดำเนินการ

- พ.ศ.๒๕๐๙ โอนโรงเรียนประชาบาลนอกเขตเทศบาลทั้งในเขตสุขาภิบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดประมาณ ๒๔,๐๐๐ โรงเรียนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศดำเนินการ ยกเว้นโรงเรียนบางประเภท ได้แก่ โรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการสงวนไว้เป็นโรงเรียนตัวอย่าง โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนสาธิตของวิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัย เป็นต้น

เนื่องจากการโอนโรงเรียนประชาบาลในครั้งนี้เป็นการโอนการจัดการศึกษาให้ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นดำเนินการทั้งประเทศ จึงได้มีการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างราชการบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานส่วนกลาง ดังนี้

๑. ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล (รวมเทศบาลนครกรุงเทพฯ และเทศบาลนครธนบุรี) มีหน้าที่บริหารจัดการการศึกษา รวมถึงการจัดตั้ง ยุบเลิก และขยายโรงเรียน ปกครอง ดูแลการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน การทำงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา การตรวจกิจการโรงเรียน และการบริหารงานบุคคลครูและบุคลากรทางการศึกษา

๒. กระทรวงมหาดไทย ควบคุมส่งเสริมด้านธุรการ การจัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง และประสานงานกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำ ส่งเสริมและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ

๓. กระทรวงศึกษาธิการ ควบคุมส่งเสริมด้านวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ดำเนินการเกี่ยวกับคุณวุฒิของครู คุณภาพการศึกษา กำหนดหลักสูตร แบบเรียน แนวการสอน การวัดผลและการนิเทศการศึกษา

๔. ครุสภา รับผิดชอบการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูส่วนจังหวัดแทน คณะกรรมการข้าราชการส่วนจังหวัด (กจ.) ซึ่งรับผิดชอบการบริหารงานบุคคลของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติครู พ.ศ.๒๔๘๘ มาตรา๖(๘) แต่ในเขตเทศบาลคณะกรรมการ พนักงานเทศบาล (กท.) รับผิดชอบการบริหารงานบุคคลของทั้งพนักงานเทศบาลและพนักงานครูเทศบาล

ใน พ.ศ.๒๕๒๑ มีการจัดตั้งเมืองพัทยาเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ตามพ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยาพ.ศ.๒๕๒๑ จึงได้โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตเมืองพัทยาให้เมืองพัทยาดำเนินการด้วย

จากการศึกษาประชาบาลสู่การประถมศึกษาแห่งชาติ

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดรับผิดชอบดูแลพื้นที่ทั้งจังหวัดจึงมีโรงเรียนในความรับผิดชอบมากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงประสบปัญหานานาประการ ทั้งปัญหาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม และปัญหาจากการจัดระบบการบริหารตลอดจนการปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ก็ยังไม่อยู่ในระดับและระยะเวลาอันเป็นที่น่าพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับนี้ และปัญหาหลายประการยังก่อให้เกิดผลในทางลบแก่คุณภาพการศึกษาโดยตรง เช่น ปัญหาการแจกจ่ายเครื่องเขียนแบบเรียนไม่ทันการเปิดภาคเรียน การส่งเสริมด้านวิชาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอและไม่บังเกิดผล การกระจายทรัพยากรทางการศึกษาไม่เท่าเทียมกันและใช้ระยะเวลาแตกต่างกัน ฯลฯ และยังมีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของครูประชาบาลไม่ทัดเทียมกับข้าราชการพลเรือน เช่น ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๒๐ กำหนดให้จ่ายเงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวแก่ข้าราชการพลเรือนที่มีเงินเดือนต่ำกว่าเดือนละ ๔,๘๑๕ บาทคนละ ๒๐๐ บาทต่อเดือน แต่ข้าราชการครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลมิได้เป็นข้าราชการพลเรือนจึงไม่มีสิทธิได้รับเงินเพิ่มดังกล่าว (สนวนจิตร, ๒๕๒๔) จึงได้มีความเคลื่อนไหวเป็นระยะ ๆ เพื่อให้รัฐบาลพิจารณาทบทวนการโอนการศึกษาประชาบาลกลับไปสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือจัดตั้งทบวงการศึกษาประชาบาล จนกระทั่งเดือนเมษายน ๒๕๒๒ ในการสรุปแผนนโยบายการศึกษาเสนอคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหการศึกษาประชาบาลข้อหนึ่งว่า ในระยะยาวควรมหามาตรการในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งสามารถควบคุมนโยบาย บุคลากรและงบประมาณเพียงหน่วยงานเดียว

พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งที่ ๑๑๘/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒ แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปัญหาการศึกษาประชาบาลเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปรับปรุงระบบการศึกษาประชาบาลให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาของชาติ รวมทั้งพิจารณาหน่วยงานที่จะรับผิดชอบการจัดการศึกษาประชาบาล คณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอความเห็นในการแก้ไขปัญหาการศึกษาประชาบาลโดยเสนอรูปแบบการบริหารการศึกษา ๒ รูปแบบ รูปแบบที่ ๑ ตั้งสำนักงานจัดการเกี่ยวกับการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยเฉพาะ และรูปแบบที่ ๒ ตั้งสำนักงานจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๒ อนุมัติรูปแบบที่ ๑ ให้จัดตั้งสำนักงานจัดการเกี่ยวกับการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการเฉพาะและให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ต่อมาได้เห็นชอบให้โอนการจัดการประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและกรมสามัญศึกษาให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติซึ่งตั้งขึ้นโดยมีฐานะเทียบเท่ากรมในกระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลชุดต่อมาซึ่งมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ให้ดำเนินการต่อเนื่องจนแล้วเสร็จ และได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๘ ฉบับ ได้แก่

๑. พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๑๕ (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ.๒๕๒๓
๒. พ.ร.บ.คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๒๓
๓. พ.ร.บ.โอนกิจการบริหารโรงเรียนประชาบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและโรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๒๓
๔. พ.ร.บ.ประถมศึกษา พ.ศ.๒๕๒๓
๕. พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.๒๕๒๓
๖. พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๒๓
๗. พ.ร.บ.ครู (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๒๓
๘. พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ.๒๕๒๓

การเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการประถมศึกษาแห่งชาติตลอดจนการถ่ายโอนโรงเรียนประชาบาลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายข้างต้น มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๓ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติขึ้นรับผิดชอบนโยบายและแผนการประถมศึกษา การจัดสรรงบประมาณ มาตรฐานและการประเมินผลการการศึกษา สำหรับการบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการประถมศึกษาของแต่ละจังหวัดและแต่ละอำเภอโดยให้มีอำนาจควบคุมและกำกับดูแลกันตามลำดับ และให้โอนโรงเรียนประชาบาลสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งหมดมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และให้ข้าราชการครูมีสถานะเป็นข้าราชการพลเรือน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้คงเหลือราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่ยังคงรับผิดชอบการจัดการศึกษาเพียง กรุงเทพมหานคร เทศบาล และเมืองพัทยาเท่านั้น

การจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบอย่างถาวร

ในปี พ.ศ.๒๕๔๐ รัฐบาลได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ซึ่งถือเป็นรัฐธรรมนูญที่ส่งเสริมการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุดนับแต่ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด โดยมีบทบัญญัติว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นแยกเป็นหมวดเฉพาะ และยังมีบทบัญญัติว่าด้วยการศึกษามากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับใด ๆ ที่เคยมีมาก่อน ยิ่งไปกว่านั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังมีส่วนส่งเสริมการฟื้นคืนบทบาทการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครบทุกประเภท เพราะนอกจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น (ม.๒๘๙) แล้ว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งตราขึ้นภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๔๐ ยังได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น (ม.๔๑) รวมถึง พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งตราขึ้นภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๔๐ ก็ได้บัญญัติ

ให้การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท (ม.๑๖(๙) และ ม.๑๗(๖)) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐต้องถ่ายโอนภารกิจที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐดำเนินการเข้าซื้อในให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ (ม.๓๐) บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเหล่านี้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท แม้แต่องค์กรบริหารส่วนตำบลซึ่งไม่เคยจัดการศึกษามาก่อน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งต้องโอนการศึกษาประชาบาลให้กระทรวงศึกษาธิการก็ได้กลับมามีบทบาทในการจัดการศึกษาอย่างจริงจังเพิ่มมากขึ้น และยังขยายผลการดำเนินงานต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การเริ่มบทบาทการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายสนับสนุนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามบทบัญญัติใน พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ที่กำหนดให้รัฐต้องถ่ายโอนภารกิจที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐดำเนินการเข้าซื้อในให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ (ม.๓๐) คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้มีมติในการประชุมครั้งที่๖/๒๕๔๓ เมื่อวันที่๗ มิถุนายน ๒๕๔๓ ให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดโอนการจัดการศึกษาอนุบาล ๓ ขวบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้แล้วเสร็จในปีการศึกษา ๒๕๔๕ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้มีหนังสือสั่งการลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ ให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทุกโรงงดการเปิดรับเด็ก ๓ ขวบเข้าเรียนในโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา๒๕๔๔ และต่อมาได้มีหนังสือด่วนที่สุดลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ แจ้งทุกโรงเรียนให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนอาคารสถานที่ วิชาการและครูผู้สอน โดยให้ครูผู้สอนเดิมช่วยสอนต่อไปก่อนในระยะแรกที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานกำกับและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดประชุมชี้แจงและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามารับผิดชอบจัดการศึกษา โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลที่แม้จะยังไม่เคยจัดการศึกษามาก่อน ก็ขอให้ดำเนินการ เพื่อให้เด็ก ๓ ขวบ ทุกคนมีโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมโดยเท่าเทียมกัน

การที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไม่เปิดรับเด็ก ๓ ขวบเข้าเรียนในโรงเรียนพร้อมกันทั้งประเทศ สำหรับเทศบาลและเมืองพัทยาที่มีสถานศึกษาในสังกัดอยู่แล้วจึงสามารถรับเด็กเข้าเรียนที่โรงเรียนในสังกัดได้เป็นปกติ แต่องค์การบริหารส่วนตำบลที่ยังไม่เคยจัดการศึกษามาก่อนต้องมารับผิดชอบการจัดการศึกษาอนุบาล ๓ ขวบอย่างกระชั้นชิด จึงปรากฏว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเกือบ ๘๐% ยังคงต้องขอใช้ห้องเรียนในอาคารเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดการศึกษาอนุบาล ๓ ขวบ และใช้บุคลากรของโรงเรียนสอนต่อไปก่อน

ในปีการศึกษา ๒๕๔๔ จึงมีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เริ่มบทบาทการจัดการศึกษา จำแนกได้เป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดการศึกษาอนุบาล ๓ ขวบ เนื่องจากโรงเรียนในพื้นที่ซึ่งรับเด็กเข้าเรียน จำแนกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑.๑ จัดการศึกษาโดยขอใช้ห้องเรียนในอาคารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ๒,๔๙๓ โรงเรียน จำนวนนักเรียน ๖๓,๙๗๗ คน ครู ๓,๓๒๕ คน

๑.๒ จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อบต. นอกพื้นที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ๙๖ ศูนย์ จำนวนนักเรียน ๓,๖๒๖ คน ครู ๑๕๘ คน

๒. องค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจัดการศึกษาอนุบาล ๓ ขวบ ตามความต้องการของประชาชน โดยใช้งบประมาณจากเงินรายได้ของ อบต.เอง จำนวน ๕๓๒ ศูนย์ จำนวนนักเรียน ๑๙,๐๕๘ คน ครู ๙๔๘ คน (อัจฉรา, ๒๕๕๖)

ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติหลายโรงเรียนจำเป็นต้องใช้ห้องเรียนเพิ่ม เพื่อขยายการจัดการศึกษาภาคบังคับจาก ๖ ปีเป็น ๙ ปีตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ องค์การบริหารส่วนตำบลที่ใช้อาคารเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดการศึกษาอนุบาล ๓ ขวบ จำเป็นต้องคืนอาคารเรียนให้โรงเรียนและหาสถานที่สำหรับจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนาความพร้อมของเด็กได้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ในขณะที่การพัฒนาความพร้อมในช่วงปฐมวัยเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญาของเด็ก และองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนและรับผิดชอบการจัดการสาธารณะให้แก่ประชาชนแทนรัฐ จึงได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ดำเนินการจัดการศึกษาอนุบาล ๓ ขวบต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๔ มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งหลายองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถขยายการจัดการศึกษาปฐมวัยต่อในระดับอนุบาล ๑ (๔ ขวบ) และอนุบาล ๒ (๕ ขวบ) เพื่อส่งเด็กเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ บางองค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจัดเฉพาะการศึกษาอนุบาล ๓ ขวบเพียงอย่างเดียว ขณะที่อีกหลายองค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งกองการศึกษาพร้อมจัดหาบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งต่าง ๆ นอกเหนือจากครูผู้สอนด้วยเงินรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลเอง เพื่อขยายการจัดการศึกษาจากระดับปฐมวัยต่อไปจนจบระดับชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้หลายองค์การบริหารส่วนตำบลยังได้กระจายการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพิ่มเติมในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อกระจายโอกาสให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อรัฐบาลเริ่มอุดหนุนงบประมาณค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก และสนับสนุนค่าก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกเหนือจากงบประมาณสำหรับจัดหานมและอาหารกลางวันให้แก่เด็ก การพัฒนาเด็กปฐมวัยใน ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยิ่งพัฒนาเพิ่มมากขึ้นทั้งคุณภาพและปริมาณ

การกลับคืนบทบาทการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

หลังจากที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องโอนโรงเรียนประชาบาลในสังกัดให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในปี พ.ศ.๒๕๒๓ ตามนโยบายรัฐบาลแล้ว บุคลากรที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องย้ายโอนไปสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงมิได้รับผิดชอบการจัดการศึกษาใด ๆ เลย จนกระทั่งภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ได้มีการตรา พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งมีบทบัญญัติกำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท (ม.๑๖(๙) และ ม.๑๗(๖)) และบัญญัติให้รัฐต้องถ่ายโอนภารกิจที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐดำเนินการเข้าซ้อนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ (ม.๓๐) และ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิ

จะจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น (ม.๔๑) และให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ม.๔๒) ซึ่งได้นำไปสู่การหารือร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่ยังไม่เคยจัดการศึกษามาก่อนแต่ต้องการจะจัดการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะขอรับโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยกระทรวงศึกษาธิการนำผลการหารือไปดำเนินการออกกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๗ และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่๒) พ.ศ.๒๕๔๙

ปีการศึกษา ๒๕๔๙ จึงเป็นปีแรกที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถขอรับการประเมินความพร้อมเพื่อจัดการศึกษาหรือรับโอนสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้ โดยเนื่องจากการประเมินปีแรกคณะรัฐมนตรีจึงได้เห็นชอบตามข้อเสนอของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสามารถขอรับการประเมินเพื่อรับโอนสถานศึกษาได้ไม่เกิน ๓ โรง (มัธยมปลาย ๑ โรง มัธยมต้น ๒ โรง) เทศบาลที่จัดการศึกษาอยู่แล้วสามารถขอรับการประเมินเพื่อรับโอนสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมต้นได้ไม่เกิน ๒ โรง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่เคยจัดการศึกษาสามารถขอรับการประเมินเพื่อรับโอนสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมต้นได้ไม่เกิน ๑ โรง ปรากฏว่ามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอประเมินเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะองค์กรบริหารส่วนจังหวัดขอประเมินเพื่อรับโอนสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเกินหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ ในการประชุมหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาบัญชีสถานศึกษาที่จะโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการจึงขอให้พิจารณาเฉพาะบัญชีแรกซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอรับโอนสถานศึกษาจำนวน ๘๕ โรงเรียน สำหรับบัญชี ๒ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการขอโอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และขอรับโอนมากกว่าจำนวนที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ ให้นำไปพิจารณารวมกับการขอรับโอนสถานศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๐ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านการประเมินแล้วตามบัญชี ๒ จะไม่ต้องขอรับการประเมินความพร้อมอีก ในปีการศึกษา ๒๕๔๙ จึงมีการอนุมัติถ่ายโอนสถานศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น ๗๑ โรงเรียน จำแนกเป็น

กรุงเทพมหานครได้รับโอน ๑ โรงเรียน

องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ๓๐ แห่งได้รับโอน ๔๒ โรงเรียน

เทศบาลนคร ๒ แห่งได้รับโอน ๒ โรงเรียน

เทศบาลเมือง ๓ แห่งได้รับโอน ๕ โรงเรียน

เทศบาลตำบล ๑๑ แห่งได้รับโอน ๑๑ โรงเรียน

องค์กรบริหารส่วนตำบล ๑๐ แห่งได้รับโอน ๑๐ โรงเรียน

ที่เหลืออีก ๑๔ โรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการขอสงวนไว้ไม่ถ่ายโอน ได้แก่ โรงเรียนประจำจังหวัด/อำเภอ ๓ โรงเรียนในพระราชดำริ ๒ โรง โรงเรียนในฝัน ๔ โรง โรงเรียนศูนย์ ERIC ๑ โรง โรงเรียนที่มีผู้บริจาค ๒ โรง โรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์พัฒนาบุคลากร (Teacher Camp) ๑ โรง และโรงเรียนอนุบาลต้นแบบ

ที่คะแนนประเมินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ผ่านเกณฑ์ ๑ โรง (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๐)

การได้รับโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการในปีการศึกษา ๒๕๔๙ นับเป็นการกลับสู่
บทบาทการจัดการศึกษาอีกครั้งหนึ่งขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหลังจากที่ต้องโอนโรงเรียนประชาบาลให้
กระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ตามนโยบายรัฐบาล ขณะเดียวกันองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเริ่ม
บทบาทจากการจัดการศึกษาระดับอนุบาล ๓ ขวบ เมื่อผ่านการประเมินความพร้อมเพื่อการจัดการศึกษาขั้น
พื้นฐานตามกฎหมาย และได้รับโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการมาอยู่ในสังกัดในครั้งนี้นับเป็น
ความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลในบทบาทการจัดการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่ม
ความเชื่อมั่นของประชาชนในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย ทำให้ในปีต่อมามีองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นขอรับการประเมินความพร้อมเพื่อจัดการศึกษาและถ่ายโอนสถานศึกษา
จากกระทรวงศึกษาธิการเพิ่มมากขึ้น ในปีการศึกษา ๒๕๕๐ จึงมีองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีเพียง
ประสบการณ์การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้รับถ่ายโอนสถานศึกษาระดับประถมศึกษาจาก
กระทรวงศึกษาธิการ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับถ่ายโอนสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษามาสังกัดเป็น
จำนวนมาก เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการต่อต้านค่อนข้างมากในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในระยะแรกของ
การถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหลายแห่งที่ได้รับถ่ายโอน
สถานศึกษามาสังกัดเป็นจำนวนมากเกิดปัญหาการดูแลสนับสนุนไม่ทั่วถึง บางแห่งมีงบประมาณสนับสนุนไม่
เพียงพอ และยังมีปัญหาการขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาที่จะช่วยสนับสนุนงานวิชาการของ
สถานศึกษา ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานสนับสนุนต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องอยู่
หลายปี สถานการณ์จึงค่อย ๆ คลี่คลายลง และสามารถดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การบริหารจัดการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน

ปัจจุบันประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น ๗,๘๕๐ แห่ง จำแนกเป็น

๑. องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๗๖	แห่ง
๒. เทศบาล	๒,๔๗๒	แห่ง
เทศบาลนคร	๓๐	แห่ง
เทศบาลเมือง	๑๙๕	แห่ง
เทศบาลตำบล	๒,๒๔๗	แห่ง
๓. องค์การบริหารส่วนตำบล	๕,๓๐๐	แห่ง
๔. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา)	๒	แห่ง

แหล่งที่มา : กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ๙ กันยายน

๒๕๖๓

เนื่องจากปฐมวัย (๐-๖ ปี) เป็นช่วงวัยพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ เด็กในช่วงวัยนี้จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสมโดยทั่วถึงและเท่าเทียมกัน เทศบาล
เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบพื้นที่โดยตรงและ
นับเป็นหน่วยการปกครองที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด จึงได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้รับผิดชอบ
การจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยเพื่อให้เด็กทุกคนได้รับโอกาสในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาในทุก ๆ

ด้านโดยเท่าเทียมกัน และขยายความรับผิดชอบจัดหรือสนับสนุนการจัดการศึกษาภาคบังคับต่อไปได้ ตามความพร้อม และความต้องการในแต่ละพื้นที่

ในขณะที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดรับผิดชอบพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ ในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกับเทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล และยังมีศักยภาพมากพอที่จะจัดการศึกษาได้ทุกระดับ ฉะนั้น เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการจัดบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างประเภท จึงได้มีประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่องกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ณ วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๔๖ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนในระดับจังหวัดและไม่เป็นการซ้ำซ้อนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัด เพื่อขยายศักยภาพและมุ่งต่อผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัด ฉะนั้น การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาซึ่งควรเป็นการดำเนินการในระดับจังหวัดเพื่อให้สามารถรับนักเรียนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในเขตจังหวัดมาเข้าเรียนได้ และยังเป็นภารกิจที่ต้องใช้ทรัพยากรในการจัดการค่อนข้างมาก จึงเหมาะสมที่จะเป็นภารกิจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว

การนำเสนอบทบาทการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ณ ที่นี้ จะนำเสนอใน ๓ หัวข้อหลัก ได้แก่ การจัดการศึกษา งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา และการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้ จะยกนำเสนอบทบาทการจัดการศึกษาของเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานครในตอนท้าย เนื่องจากเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีกฎหมายบังคับใช้เป็นการเฉพาะแยกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น ๆ และสามารถขอรับงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลผ่านกระทรวงมหาดไทยตรงไปยังสำนักงบประมาณได้เลย โดยไม่ต้องผ่านกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในขณะที่กรุงเทพมหานครเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีราชการบริหารส่วนภูมิภาคกำกับ แต่เมืองพัทยายังคงอยู่ในกำกับของผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ในการบริหารงานบุคคลแม้เมืองพัทยามีคณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยาเป็นการเฉพาะ แต่การกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของคณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยา ยังคงต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานทั่วไปของคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล ซึ่งต่างจากคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร

การจัดการศึกษา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่รับผิดชอบทุกข์สุขและความเป็นอยู่ของประชาชน ฉะนั้น กองหรือสำนักการศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมิได้รับผิดชอบเพียงการศึกษาในระบบ (การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา) การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเท่านั้น แต่ยังต้องรับผิดชอบภารกิจด้านอื่น ๆ ด้วย เช่นการพัฒนาเด็กและเยาวชน การส่งเสริมศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ยิ่งไปกว่านั้น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจต้องรับผิดชอบงานพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมเพิ่มขึ้นอีกด้วย ฉะนั้น ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีภาระเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากการเรียนการสอนในสถานศึกษาด้วย

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กระจายดูแลประชาชนทั่วประเทศมีเป็นจำนวนมาก และมีความแตกต่างกันในศักยภาพ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานสนับสนุนส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ริเริ่มการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการพัฒนาค่าขวัญให้ครอบคลุมภารกิจด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ค่าขวัญแรกที่เริ่มใช้ ได้แก่ “วินัยดี มีวิชา กีฬาเด่น เป็นโรงเรียนของชุมชน” และเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับถ่ายโอนการจัดการศึกษาปฐมวัยมาดำเนินการ ก็ได้ปรับเปลี่ยนค่าขวัญเป็น “เด็กเล็กเบิกบาน วิชาการก้าวหน้า เยาวชนพัฒนา ปวงประชาร่วมใจ” ต่อมาภายหลังการปฏิรูปการศึกษาปีพ.ศ.๒๕๔๒ ได้มีการส่งเสริมการจัดทำวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ระดมบุคลากรทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนกลาง มาร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดวิสัยทัศน์ ตลอดจนแนวนโยบายการจัดการศึกษาท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปกำหนดเป้าหมายทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามความเหมาะสมของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิสัยทัศน์ ตลอดจนแนวนโยบายในการจัดการศึกษาท้องถิ่นที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นส่งเสริมให้มีการจัดทำขึ้นจะได้รับการพัฒนาปรับเปลี่ยนเป็นระยะ ๆ ตามสถานการณ์ความจำเป็นและการเปลี่ยนแปลงในระดับประเทศและตามสภาวะการณ์ของโลก ทั้งนี้ วิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาท้องถิ่นในปัจจุบัน ได้แก่

“ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยพลังประชารัฐ บนพื้นฐานความเป็นไทยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและยั่งยืน”

นอกจากนี้ ในแต่ละปีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยังจัดโครงการฝึกอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความจำเป็นของสถานการณ์และความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นการฝึกอบรมครูผู้สอนกลุ่มสาระต่าง ๆ ฝึกอบรมครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาทั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและของสถานศึกษา เป็นต้น และยังได้ริเริ่มการนำนวัตกรรม ตลอดจนโครงการที่เห็นว่ามีความจำเป็นและจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาเผยแพร่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย เช่นการนำรูปแบบ การเรียนรู้ตามแนวทางของประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โครงการที่อ่านหนังสือท้องถิ่นรักการอ่าน โครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษา โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยท้องถิ่นไทยผ่านการเล่นซึ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาร่วมกับชาวบ้านและวัดสร้างสนามเด็กเล่นส่งเสริมปัญญาให้เด็กปฐมวัยอย่างน้อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ ๑ แห่ง เป็นต้น

นอกจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดให้แก่บุคลากรและสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็มีการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพิ่มเติมด้วย เช่น โครงการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการศึกษา โครงการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน การประเมินคุณภาพการศึกษาต่าง ๆ ตามสภาวะการณ์และความจำเป็นของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งสถานะทางเศรษฐกิจของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้บริหารสูงสุดที่มาจากทางเลือกตั้งให้มีความสำคัญและมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมพัฒนางานด้านการศึกษา การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ จะเจริญก้าวหน้าจนสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทดำเนินการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ ดังนี้

ประเภท ระดับการศึกษา	อบจ.		เทศบาลนคร		เทศบาลเมือง		เทศบาลตำบล		องค์การบริหารส่วนตำบล	
	แห่ง	ร.ร.	แห่ง	ร.ร.	แห่ง	ร.ร.	แห่ง	ร.ร.	แห่ง	ร.ร.
เฉพาะปฐมวัย(ศพด.)	๒	๑๑	๒๙	๑๔๗	๑๘๒	๔๗๐	๒,๑๙๗	๔,๗๒๖	๕,๑๘๔	๑๓,๐๙๕
เฉพาะปฐมวัย(ร.ร.อนุบาล)	๑	๑	๖	๑๓	๕๑	๖๓	๒๓๑	๒๓๗	๑๐๘	๑๑๑
ปฐมวัยถึงประถมศึกษา	๑๙	๕๔	๒๔	๘๕	๘๙	๑๖๕	๒๓๒	๖๕	๖๕	๗๒
ปฐมวัยถึงมัธยมต้น	๑๗	๓๓	๑๙	๕๕	๖๓	๑๒๓	๔๕	๕๕	๑๔	๑๔
ปฐมวัยถึงมัธยมต้น (ร.ร.กีฬา)	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๑	๑	๐	๐
ปฐมวัยถึงมัธยมปลาย	๙	๑๓	๑๔	๒๐	๓๔	๔๑	๒	๒	๐	๐
ปฐมวัยถึงมัธยมปลาย (ร.ร.กีฬา)	๐	๐	๐	๐	๑	๑	๐	๐	๐	๐
ปฐมวัยถึงมัธยมต้นและอาชีวศึกษา	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๑	๑	๐	๐
เฉพาะประถมศึกษา	๐	๐	๓	๓	๑๔	๑๙	๙	๙	๑	๑
ประถมศึกษาถึงมัธยมต้น	๑	๑	๑	๑	๑๐	๑๑	๓	๔	๐	๐
ประถมศึกษาถึงมัธยมปลาย	๐	๐	๔	๔	๖	๖	๐	๐	๐	๐
ประถมศึกษาถึงมัธยมปลาย (ร.ร.กีฬา)	๐	๐	๐	๐	๑	๑	๐	๐	๐	๐
ประถมถึงมัธยมต้นและอาชีวศึกษา	๐	๐	๑	๑	๐	๐	๐	๐	๐	๐
เฉพาะมัธยมศึกษา(ม.ต้น)	๐	๐	๐	๐	๓	๓	๒	๒	๐	๐
เฉพาะมัธยมศึกษา(ม.ปลาย)	๑	๑	๒	๒	๐	๐	๐	๐	๐	๐
เฉพาะมัธยมศึกษาตอนต้นถึงตอนปลาย	๓๕	๒๒๑	๘	๙	๑๐	๐	๑	๑	๐	๐
เฉพาะมัธยมศึกษาตอนต้นถึงตอนปลาย (ร.ร.กีฬา)	๘	๘	๖	๖	๐	๐	๐	๐	๐	๐
เฉพาะมัธยมศึกษาตอนต้นถึงอาชีวศึกษา	๓	๑๘	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
เฉพาะอาชีวศึกษา	๒	๒	๒	๒	๖	๖	๐	๐	๐	๐

แหล่งที่มา : กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น : ๑๔
มีนาคม ๒๕๖๕

การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการใน ๒ ลักษณะ คือ

๑. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอายุระหว่าง ๒ - ๕ หรือ ๖ ปีเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อให้พร้อมที่จะเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในการศึกษาภาคบังคับต่อไป เนื่องจากเด็กปฐมวัยกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ และเป็นช่วงวัยที่จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดทั้งเพื่อความปลอดภัยและเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ฉะนั้นการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะพยายามกระจายตามความจำเป็นและความต้องการในพื้นที่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งอาจจัดเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอายุ ๒ และ ๓ ปีเพียง ๒ ช่วงวัยแล้วส่งต่อเข้าเรียนระดับอนุบาล ๑-๓ ในโรงเรียนประถมศึกษา หรือจัดเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอายุ ๒-๕ ปีแล้วส่งเข้าเรียนอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษาอีก ๑-๒ ปี หรือบางศูนย์ฯจัดเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กตั้งแต่อายุ ๒ ปีจนถึงอายุ ๖ ปี ครบตามเกณฑ์เข้าเรียนต่อการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาในโรงเรียนต่อไป

๒. ชั้นอนุบาลในโรงเรียน มีดำเนินการทั้งในลักษณะที่เป็นโรงเรียนอนุบาลจัดเฉพาะระดับปฐมวัย มีจำนวน ๔๒๕ โรงเรียน และจัดชั้นอนุบาลในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยในบางโรงเรียนอาจรับเด็กตั้งแต่อายุ ๒ ปี ขณะที่บางโรงเรียนรับเด็กอายุ ๔ ปีหรือ ๕ ปีซึ่งอาจผ่านหรือไม่ผ่านการเตรียมความพร้อมจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาก่อน

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาปฐมวัยทั้งในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชั้นอนุบาลในระบบโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.๒๕๖๐ ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักในการพัฒนาเด็กแต่ละช่วงวัยโดยยึดถือจุดหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนา ในบางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีการนำนวัตกรรมรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการพัฒนาเด็ก เช่น เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดนำการสอนแบบมอนเตสซอร์มาใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นำนวัตกรรม Project Approach และ Learning Center มาใช้พัฒนาเด็กระดับอนุบาลในโรงเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ เป็นศักยภาพของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะจัดหาวัตกรรมการหรือกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาเด็กรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ภายใต้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๐) ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก และพัฒนาสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความจำเป็นและความต้องการของชุมชนในพื้นที่ การจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมความหลากหลายเพื่อให้สามารถตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนได้รับโอกาสการพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นโดยความร่วมมือจาก ดร.สงัด อุทรานันท์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้พัฒนาเครื่องมือประเมินคุณภาพสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2529 เพื่อประเมินสถานศึกษาเชิงระบบ

กล่าวคือประเมินตั้งแต่ปัจจัยป้อนเข้า ได้แก่ นักเรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประเมินกระบวนการ ทั้งกระบวนการสอน การนิเทศ กระบวนการบริหารสถานศึกษา และการบริหารงานบุคคลตลอดจนการพัฒนา บุคลากร และประเมินผลผลิต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก และคุณลักษณะของเด็ก รวมถึงประเมิน ปัจจัยแวดล้อมเช่น บรรยากาศการทำงานในโรงเรียน เป็นต้น โดยดำเนินการควบคุมไปกับการจัดตั้งกลุ่ม วิชาการใน ๓ ระดับคือ ระดับสถานศึกษา ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระดับส่วนกลาง (กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น) โดยมีศึกษานิเทศก์ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้าสายชั้นหรือหัวหน้ากลุ่ม วิชาที่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นองค์ประกอบของกลุ่มวิชาการในแต่ละระดับ กลุ่มวิชาการแต่ละระดับจะทำ หน้าที่เสมือนฝ่ายวิชาการของผู้บริหารในแต่ละระดับ ผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาข้างต้นจะถูกรวบรวม และวิเคราะห์โดยกลุ่มวิชาการแต่ละระดับ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อ ปรับปรุงการเรียนการสอนตามขอบเขตความรับผิดชอบของกลุ่มวิชาการแต่ละระดับ รวมทั้งนำมาเป็นข้อมูล ประกอบการปรับปรุงเครื่องมือประเมินคุณภาพสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งดำเนินการ โดยกลุ่มวิชาการระดับส่วนกลางเป็นระยะ ๆ ตามความจำเป็น ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ก็ยังได้ใช้ผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้เป็นผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาด้วย นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยังได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาท้องถิ่นทั้งระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายในของ สถานศึกษาด้วย

ต่อมาเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทเริ่มรับผิดชอบต่อสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น กลุ่มวิชาการ ได้รับการพัฒนาเป็นคณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น และเพิ่มคณะกรรมการ ประสานงานวิชาการฯในระดับกลุ่มจังหวัดและระดับจังหวัดขึ้นนอกเหนือจากคณะกรรมการฯในระดับ สถานศึกษา ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระดับส่วนกลาง(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) สำหรับ มาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ พัฒนาขึ้นใช้สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ยกเลิกการใช้ภายหลังจากที่มีประกาศ กระทรวงศึกษาธิการเรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๑ โดยกระทรวงมหาดไทยอาศัยอำนาจ ตาม พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.๒๕๕๕ มาตรา ๓๐ ให้มีหน้าที่ในการส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น ออกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย มาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐาน และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๑ ให้โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๑ สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนและการประกันคุณภาพ ภายนอกให้เป็นไปตาม กฎกระทรวง (ศึกษาธิการ) การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๑ โดยกระทรวงมหาดไทยจัดทำแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน คุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งระดับโรงเรียน ระดับสำนัก/กองการศึกษาของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระดับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพื่อให้การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการติดตามตรวจสอบและกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ รวมถึงพัฒนาส่งเสริมให้สามารถนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

การจัดอาชีวศึกษา

การเริ่มบทบาทการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างจากการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก เพราะการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้เริ่มขึ้นจากผลของกฎหมายหรือการผลักดันของภาครัฐให้ดำเนินการ แต่เป็นความริเริ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองเป็นวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บุกเบิกการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเป็นแห่งแรกได้แก่ เทศบาลนครนครปฐม ในขณะที่ยังเป็นเทศบาลเมืองนครปฐม มีนายสุนทร แก้วพิจิตร เป็นนายกเทศมนตรี เริ่มจัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาเทศบาลเมืองนครปฐม โดยใช้งบประมาณของเทศบาลเองในการดำเนินการ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักเรียนและบุคลากรในท้องถิ่น และสนองตอบความต้องการผู้มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพของทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่

เทศบาลเมืองนครปฐมได้จัดจ้างคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ทำการศึกษาวิจัยความเป็นไปได้และแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กนักเรียน ประชาชน และนายจ้างทั้งภาครัฐและเอกชน และได้นำผลการศึกษาเสนอขออนุมัติสภาเทศบาลเปิดโรงเรียนอาชีวศึกษาโดยใช้งบประมาณของเทศบาลเอง และเตรียมการด้านอาคารสถานที่ นอกเหนือจากการขอใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๓๘ ของกรมอาชีวศึกษา

โรงเรียนอาชีวศึกษาเทศบาลเมืองนครปฐมเริ่มเปิดทำการสอนในปีการศึกษา ๒๕๔๑ โดยมีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับกรมอาชีวศึกษา เพื่อเปิดสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช ๒๕๓๘ ของกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตร ๓ ปี เปิดสอน ๕ สาขาวิชา คือ

๑. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม
 - สาขาวิชาพาณิชยกรรม
๒. ประเภทวิชาอุตสาหกรรม
 - สาขาวิชาช่างยนต์
 - สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง
 - สาขาวิชาช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม
๓. ประเภทวิชาคหกรรม
 - สาขาวิชาคหกรรม

ในระยะเริ่มแรกของการเปิดสอนระดับอาชีวศึกษา เทศบาลเมืองนครปฐมต้องขอความร่วมมือจากวิทยาลัยเทคนิคนครปฐมและวิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐมเป็นโรงเรียนพี่เลี้ยงซึ่งนอกจากจะให้คำปรึกษาแนะนำแล้วยังสนับสนุนครูผู้สอนเฉพาะวิชาด้วย ต่อมาใน พ.ศ.๒๕๔๒ เทศบาลเมืองนครปฐมได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม เป็น วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติเดียวกันกับสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาของรัฐในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากการจัดการศึกษาระดับ

อาชีวศึกษาแล้ว เทศบาลเมืองนครปฐมยังได้บุกเบิกในการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาได้รับการรับรองคุณวุฒิและกำหนดอัตราเงินเดือนระดับอาชีวศึกษา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เช่นเดียวกับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอื่น ๆ ของรัฐ รวมทั้งยังได้บุกเบิกการขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ปวช.) เช่นเดียวกับสถานศึกษาระดับเดียวกันของรัฐได้สำเร็จในปี ๒๕๔๖ การบุกเบิกของเทศบาลเมืองนครปฐมนอกจากจะเป็นต้นแบบให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ แล้ว ยังเป็นการสร้างบรรทัดฐานให้กับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่จะจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาอีกด้วย

ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวง กำหนดการประเมินความพร้อมในการจัดการอาชีวศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในของท้องถิ่น โดยให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ผ่านการพิจารณาร่วมกันของผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๖ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเปิดสอนระดับอาชีวศึกษาในช่วงเวลาต่อมาจะต้องผ่านการประเมินความพร้อมตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวก่อน

ปัจจุบันมีสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งสิ้น ๒๙ แห่ง จำแนกได้ดังนี้

๑. จัดการศึกษาเฉพาะระดับอาชีวศึกษา ๑๐ แห่ง สังกัด ๒ อบจ. ๒ เทศบาลนคร และ ๖ เทศบาลเมือง
๒. จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงอาชีวศึกษา ๑ แห่ง สังกัดเทศบาลตำบล
๓. จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงอาชีวศึกษา ๑๘ แห่ง สังกัด ๓ อบจ.

งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา

การใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทในแต่ละปีจะต้องเป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีนั้น ๆ ทั้งนี้ กระบวนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณจะต้องแล้วเสร็จก่อนเริ่มปีงบประมาณ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจัดทำร่างข้อบัญญัติงบประมาณประจำปีเสนอขอความเห็นชอบต่อสภาท้องถิ่น เมื่อสภาท้องถิ่นให้ความเห็นชอบแล้ว ต้องเสนอผู้กำกับดูแล (ผู้ว่าราชการจังหวัด/นายอำเภอ) ลงนามอนุมัติและประกาศใช้เป็นข้อบัญญัติงบประมาณประจำปีของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ถึง ๓๐ กันยายนปีต่อไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำสาระในข้อบัญญัติงบประมาณมาจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณและแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินภารกิจให้สอดคล้องแล้วเสร็จตามเป้าหมายของปีงบประมาณนั้น ๆ ในกรณีที่งบประมาณที่อนุมัติในข้อบัญญัติฉบับแรกไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายประจำปี หรือมีความจำเป็นต้องตั้งรายรับ - รายจ่ายใหม่ในระหว่างปี องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำข้อบัญญัติเพิ่มเติมขอความเห็นชอบสภาท้องถิ่นและเสนอขออนุมัติผู้กำกับดูแล เพื่อตราเป็นข้อบัญญัติเพิ่มเติมประกาศใช้ต่อไป

ที่มาของงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมาจาก ๒ แหล่งคือ เงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

เงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีบัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ซึ่งจะมีที่มาคล้ายคลึงกัน ดังต่อไปนี้

๑. ภาษีอากร จำแนกตามแหล่งที่มา ดังนี้

๑.๑ ภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ภาษีสรรพสามิต

๑.๒ ภาษีที่มอบให้รัฐจัดเก็บแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสุรา ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสรรพสามิต ภาษีการพนัน

๑.๓ ภาษีที่รัฐจัดเก็บแล้วมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน

๒. ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้

๓. รายได้จากทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔. รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์

๕. รายได้เบ็ดเตล็ด เช่น เงินอุทิศ

แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถจัดเก็บรายได้ของตนเองภายในพื้นที่ที่รับผิดชอบ แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการภารกิจและการจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชนได้ทั้งหมด ยังจำเป็นต้องได้รับงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาล

เงินอุดหนุนจากรัฐบาล สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล กระทรวงมหาดไทยโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานกำกับดูแล จะเป็นผู้รวบรวมและจัดทำคำของบประมาณ ส่งสำนักงบประมาณเพื่อรวบรวมจัดทำคำของบประมาณประจำปี เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตามวาระต่อไป สำหรับเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลักษณะพิเศษ การของบประมาณจะเสนอผ่านกระทรวงมหาดไทยไปยังสำนักงบประมาณ มิได้ผ่านกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น นอกจากนี้ ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนนโยบายให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลนคร เสนอของบประมาณตรงไปที่สำนักงบประมาณ คงเหลือเพียงเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลที่เสนอของบประมาณผ่านการรวบรวมของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

เงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละปีจำแนกเป็น ๒ ประเภท คือ เงินอุดหนุนทั่วไปและเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เนื่องจากงบประมาณเงินอุดหนุนจากรัฐบาลในแต่ละปีอาจแตกต่างกันตามแต่นโยบายในแต่ละปี ณ ที่นี้ จะนำเสนอของบประมาณเงินอุดหนุนเพื่อการจัดการศึกษาที่รัฐได้จัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ เป็นตัวอย่างเพื่อความเข้าใจ ดังนี้

เงินอุดหนุนทั่วไป ประกอบด้วย

๑. เงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนอาหารเสริม (นม) สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็กอนุบาล และเด็ก ป.๑ - ป.๖ คนละ ๗.๓๗ บาท จำนวน ๒๖๐ วัน
๒. เงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนอาหารกลางวัน สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็กอนุบาล และเด็ก ป.๑ - ป.๖ มีโต๊ะ ๒๑ บาทต่อคน จำนวน ๒๐๐ วันสำหรับโรงเรียน และจำนวน ๒๔๕ วันสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
๓. เงินอุดหนุนสำหรับส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาท้องถิ่น ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ จัดสรรให้เป็นค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตโรงเรียน โรงเรียนละ ๙,๖๐๐ บาทสำหรับระบบ ADSL และโรงเรียนละ ๗,๒๐๐ บาทสำหรับระบบ WIFI
๔. เงินอุดหนุนสำหรับส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาท้องถิ่น (ค่าปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน) จัดสรรสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บิดา/มารดา/ผู้ปกครองมีรายได้ต่อครัวเรือนไม่เกิน ๓๖,๐๐๐ บาทต่อปี
๕. เงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดสรรให้เป็นค่าจัดการเรียนการสอน(รายหัว) ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
๖. เงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส จัดสรรให้เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นค่าตอบแทนครูสอนเด็กด้อยโอกาส เงินสมทบกองทุนประกันสังคม ค่าวัสดุการศึกษา และค่าพัฒนาบุคลากรครูสอนเด็กด้อยโอกาส
๗. เงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการบริหารสนามกีฬา (ระดับจังหวัด) จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับถ่ายโอนภารกิจสนามกีฬา เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการบริหารสนามกีฬา
๘. เงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดสรรสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นค่าจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
๙. เงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นค่าจ้างครูสอนอิสลามศึกษา ครูสอนพุทธศาสนา ครูสอนพระปริยัติธรรม และครูปฏิบัติงานโภชนาการ ค่าประกันสังคม(ถ้ามี) ค่าอาหารกลางวัน ค่าวัสดุส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย ค่าวัสดุเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจ/แบบเรียน และค่าใช้จ่ายในการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาและวิชาพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรผสมผสาน

เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ประกอบด้วย

- เงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- เงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนงบประมาณโครงการการส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยท้องถิ่นไทย ผ่านการเล่น (สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา)
- เงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการก่อสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบ
- เงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการก่อสร้างสระว่ายน้ำในโรงเรียน

การบริหารงานบุคคล

๑. โครงสร้างระบบบริหารงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะถือปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยคณะกรรมการด้านการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบด้วยคณะกรรมการ ๓ ระดับ ดังนี้

๑. คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) มีสำนักงาน ก.ถ. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบฝ่ายเลขานุการ เป็นคณะกรรมการระดับชาติ ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานกลางการบริหารงานบุคคลของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทดำเนินการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๒. คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ., ก.ท. และ ก.อบต.) ได้แก่ คณะกรรมการกลางข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ก.จ.) คณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล (ก.ท.) คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล (ก.อบต.) มีสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น รับผิดชอบฝ่ายเลขานุการ เป็นองค์กรกลางการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางให้คณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท (ก.จ.จ., ก.ท.จ. และ ก.อบต.จังหวัด) ไปกำหนดเป็นหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ ทั้งนี้ การกำหนดมาตรฐานทั่วไปของคณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ., ก.ท. และ ก.อบต.) จะต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานกลางเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) กำหนด

๓. คณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ.จ., ก.ท.จ. และ ก.อบต.จังหวัด) ได้แก่ คณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ก.จ.จ.) คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.จ.) คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล (ก.อบต.จังหวัด) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการของทุกคณะ ทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นตามความต้องการและความเหมาะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ออกคำสั่งต่าง ๆ ทั้งนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์และการดำเนินงานของคณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ.จ., ก.ท.จ. และ ก.อบต.จังหวัด) จะต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานทั่วไปที่คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ., ก.ท. และ ก.อบต.) กำหนด นอกจากนี้ ก.จ.จ., ก.ท.จ. และ ก.อบต.จังหวัด ยังมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งและการให้พ้นจากตำแหน่งของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทด้วย

ในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากจะถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นของคณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ระดับจังหวัด (ก.จ.จ., ก.ท.จ. และ ก.อบต.จังหวัด) เช่นเดียวกับข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้าง ตำแหน่งอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ประกาศ

มาตรฐานกลางของคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) ยังกำหนดให้คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ., ก.ท. และ ก.อบต.) นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูในส่วนที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับโดยอนุโลม ฉะนั้น เมื่อมีการประกาศใช้ พ.ร.บ.สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๖ กำหนดให้วิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุม และ พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗ ปรับเปลี่ยนระบบบริหารงานบุคคลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ., ก.ท. และ ก.อบต.) จึงต้องปรับปรุงมาตรฐานทั่วไปการบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.ทั้งสองฉบับด้วย

การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเน้นการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉะนั้น กระบวนการบริหารงานบุคคลจะเสร็จสิ้นในระดับคณะกรรมการบริหารงานบุคคลพนักงานส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด ไม่ต้องส่งมาถึงระดับส่วนกลาง นอกจากกรณีที่มีปัญหาต้องให้ระดับส่วนกลางช่วยวินิจฉัย นอกจากนี้ การแก้ไขปรับปรุงมาตรฐานหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ค่อนข้างรวดเร็ว เนื่องจาก มาตรฐานหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลมีผลใช้บังคับเช่นเดียวกับกฎหมาย แต่การแก้ไขไม่ต้องดำเนินการเหมือนการแก้ไขกฎหมายทั่วไป เพียงนำเสนอประเด็นการแก้ไขให้คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ., ก.ท. และ ก.อบต.) พิจารณาให้ความเห็นชอบ และออกประกาศเป็นมาตรฐานทั่วไปของคณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ., ก.ท. และ ก.อบต.) ก็มีผลใช้บังคับได้ทันที

๒. การกำหนดตำแหน่งข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ. ก.ท. และ ก.อบต.) ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๔ และ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เห็นชอบให้ปรับระบบการบริหารงานบุคคลข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการบริหารงานบุคคลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ตาม พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗ และให้ได้รับเงินเดือนตาม พ.ร.บ.เงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗ ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๗ เช่นเดียวกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะของข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากจะสอดคล้องกับกฎหมายทางการศึกษาแล้ว ยังต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับสิทธิประโยชน์ และความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๕ คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ., ก.ท. และ ก.อบต.) ได้มีมติเห็นชอบให้ปรับปรุงมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับตำแหน่งข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยกเลิกตำแหน่งครูผู้ดูแลเด็ก และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กออกจากมาตรฐานตำแหน่งสายงานผู้สอน เป็นการยกระดับครูผู้ดูแลเด็กให้มีสถานภาพเช่นเดียวกับครูผู้สอนในสถานศึกษา และกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพิ่มขึ้นในมาตรฐานตำแหน่งสาย

งานบริหารสถานศึกษา นับเป็นการยกระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นสถานศึกษาอย่างสมบูรณ์ ยิ่งไปกว่านั้น ยังเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าให้แก่ครูและผู้บริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีขวัญกำลังใจที่จะพัฒนา ศักยภาพสร้างความก้าวหน้าทั้งแก่ตนเองและการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้ การปรับปรุงดังกล่าวได้จัดทำเป็น ประกาศคณะกรรมการกลางทั้งสามคณะกรรมการ ได้แก่ประกาศคณะกรรมการกลางข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด(ก.จ.) ประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล(ก.ท.) และประกาศ คณะกรรมการกลางพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล(ก.อบต.) เรื่อง มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับตำแหน่ง ข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท (ฉบับที่๒) พ.ศ.๒๕๖๕ และเรื่องมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการหรือพนักงานครูและ บุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท (ฉบับที่๓) พ.ศ.๒๕๖๕ ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๕ โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท ยกเว้นกรุงเทพมหานคร มีตำแหน่งข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังต่อไปนี้

๑. ตำแหน่งประเภทข้าราชการหรือพนักงานครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

๑.๑ สายงานการสอน ได้แก่ตำแหน่ง

(๑) ครูผู้ช่วย

(๒) ครู

๑.๒ สายงานบริหารสถานศึกษา ได้แก่ตำแหน่ง

(๑) ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(๒) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

(๓) ผู้อำนวยการสถานศึกษา

๒. ตำแหน่งประเภทบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

๒.๑ สายงานนิเทศการศึกษา ได้แก่ตำแหน่งศึกษานิเทศก์

๒.๒ สายงานบริหารงานการศึกษา ได้แก่ตำแหน่งนักบริหารงานการศึกษา ระดับต้น

-ระดับสูง โดยมีตำแหน่งในการบริหารงาน ดังนี้

(๑) หัวหน้าฝ่าย (นักบริหารงานการศึกษา ระดับต้น)

(๒) ผู้อำนวยการกอง (นักบริหารงานการศึกษา ระดับต้น)

(๓) ผู้อำนวยการส่วน (นักบริหารงานการศึกษา ระดับกลาง)

(๔) ผู้อำนวยการกอง (นักบริหารงานการศึกษา ระดับกลาง)

(๕) ผู้อำนวยการสำนัก (นักบริหารงานการศึกษา ระดับสูง)

๒.๓ สายงานวิชาการศึกษา ได้แก่ตำแหน่ง

(๑) นักวิชาการศึกษา ระดับปฏิบัติการ

(๒) นักวิชาการศึกษา ระดับชำนาญการ

(๓) นักวิชาการศึกษา ระดับชำนาญการพิเศษ

(๔) นักวิชาการศึกษา ระดับเชี่ยวชาญ

๒.๔ สายงานบรรณารักษ์ ได้แก่

(๑) ตำแหน่งบรรณารักษ์ ระดับปฏิบัติการ

(๒) ตำแหน่งบรรณารักษ์ ระดับชำนาญการ

- (๓) ตำแหน่งบรรณารักษ์ ระดับชำนาญการพิเศษ
- ๒.๕ สายงานวิชาการวัฒนธรรม ได้แก่
- (๑) ตำแหน่งนักวิชาการวัฒนธรรม ระดับปฏิบัติการ
- (๒) ตำแหน่งนักวิชาการวัฒนธรรม ระดับชำนาญการ
- (๓) ตำแหน่งนักวิชาการวัฒนธรรม ระดับชำนาญการพิเศษ
- (๔) ตำแหน่งนักวิชาการวัฒนธรรม ระดับเชี่ยวชาญ
- ๒.๖ สายงานสันตนาการ ได้แก่
- (๑) ตำแหน่งนักสันตนาการ ระดับปฏิบัติการ
- (๒) ตำแหน่งนักสันตนาการ ระดับชำนาญการ
- (๓) ตำแหน่งนักสันตนาการ ระดับชำนาญการพิเศษ
- (๔) ตำแหน่งนักสันตนาการ ระดับเชี่ยวชาญ
- ๒.๗ สายงานพัฒนาการกีฬา ได้แก่
- (๑) ตำแหน่งนักพัฒนาการกีฬา ระดับปฏิบัติการ
- (๒) ตำแหน่งนักพัฒนาการกีฬา ระดับชำนาญการ
- (๓) ตำแหน่งนักพัฒนาการกีฬา ระดับชำนาญการพิเศษ
- (๔) ตำแหน่งนักพัฒนาการกีฬา ระดับเชี่ยวชาญ
- ๒.๘ สายงานภัณฑารักษ์ ได้แก่
- (๑) ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ระดับปฏิบัติการ
- (๒) ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ระดับชำนาญการ
- (๓) ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ระดับชำนาญการพิเศษ
- (๔) ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ระดับเชี่ยวชาญ
- ๒.๙ สายงานปฏิบัติงานห้องสมุด ได้แก่
- (๑) ตำแหน่งเจ้าพนักงานห้องสมุด ระดับปฏิบัติงาน
- (๒) ตำแหน่งเจ้าพนักงานห้องสมุด ระดับชำนาญงาน
- ๒.๑๐ สายงานปฏิบัติงานศูนย์เยาวชน ได้แก่
- (๑) ตำแหน่งเจ้าพนักงานศูนย์เยาวชน ระดับปฏิบัติงาน
- (๒) ตำแหน่งเจ้าพนักงานศูนย์เยาวชน ระดับชำนาญงาน
๓. ข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มี
- วิทยฐานะ ดังนี้
- ๓.๑ ตำแหน่งครู ให้มีวิทยฐานะ
- (๑) ครูชำนาญการ
- (๒) ครูชำนาญการพิเศษ
- (๓) ครูเชี่ยวชาญ
- (๔) ครูเชี่ยวชาญพิเศษ
- ๓.๒ ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีวิทยฐานะ
- (๑) ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชำนาญการ

- (๒) ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชำนาญการพิเศษ
- (๓) ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเชี่ยวชาญ
- ๓.๓ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ให้มีวิทยฐานะ
 - (๑) รองผู้อำนวยการชำนาญการ
 - (๒) รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
 - (๓) รองผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
- ๓.๔ ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา ให้มีวิทยฐานะ
 - (๑) ผู้อำนวยการชำนาญการ
 - (๒) ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
 - (๓) ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
 - (๔) ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญพิเศษ
- ๓.๕ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ ให้มีวิทยฐานะ
 - (๑) ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
 - (๒) ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
 - (๓) ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
 - (๔) ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ

ปัจจุบันมีข้าราชการหรือพนักงานครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำรงตำแหน่งที่มีวิทยฐานะและได้รับเงินวิทยฐานะตาม พ.ร.บ. เงินเดือน เงินวิทยฐานะและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

ที่	ตำแหน่ง	วิทยฐานะ	จำนวน (คน)	จำนวนบุคลากรในสายงาน (คน)	คิดเป็นร้อยละของบุคลากรในสายงานนั้นๆ
๑	ครู	ครูเชี่ยวชาญ (คศ.๔)	๕๙๘	๓๐,๖๙๖	๑.๙๒
๒	ครู	ครูชำนาญการพิเศษ (คศ.๓)	๑๓,๓๔๓	๓๐,๖๙๖	๔๓.๔๖
๓	ครู	ครูชำนาญการ (คศ.๒)	๑๐,๓๓๓	๓๐,๖๙๖	๓๓.๖๖
๔	รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	รองผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ (คศ.๔)	๑๐๔	๑,๔๕๔	๗.๑๕
๕	รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ(คศ.๓)	๙๐๒	๑,๔๕๔	๖๒.๐๔
๖	รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	รองผู้อำนวยการชำนาญการ(คศ.๒)	๓๘๕	๑,๔๕๔	๒๖.๔๘
๗	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ (คศ.๔)	๓๐๑	๑,๖๓๒	๑๘.๔๔
๘	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ(คศ.๓)	๙๐๙	๑,๖๓๒	๕๕.๗๐
๙	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	ผู้อำนวยการชำนาญการ (คศ.๒)	๒๐๔	๑,๖๓๒	๑๒.๕๐
๑๐	ศึกษานิเทศก์	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ (คศ.๔)	๔	๑๙๑	๒.๐๙
๑๑	ศึกษานิเทศก์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ (คศ.๓)	๒๔	๑๙๑	๑๒.๕๗
๑๒	ศึกษานิเทศก์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ (คศ.๒)	๖๙	๑๙๑	๓๖.๑๓

แหล่งที่มา : สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มิถุนายน ๒๕๖๕

๓. ความก้าวหน้าและสิทธิประโยชน์ของข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๑ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ความก้าวหน้าของผู้ดำรงตำแหน่งครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ เป็นไปตามมาตรฐานทั่วไปหรือหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นการก้าวหน้าตามศักยภาพความชำนาญการ หรือความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพของบุคคลนั้น ๆ มิได้ขึ้นกับขนาดของสถานศึกษาหรือระดับตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาหรือส่วนราชการที่ตนสังกัด ผู้ดำรงตำแหน่งครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ ที่มีคุณสมบัติครบถ้วน สามารถขอประเมินผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะสูงขึ้น และได้รับเงินเดือนพร้อมเงินวิทยฐานะ จากงบประมาณอุดหนุนของรัฐ จนกว่าจะเกษียณอายุโดยไม่มีข้อจำกัด เช่นเดียวกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

๓.๒ โอกาสในการโอนย้าย

๓.๒.๑ การโอนย้ายในสายงานเดียวกัน

นอกจากความก้าวหน้าในวิชาชีพของแต่ละตำแหน่งแล้ว ข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังสามารถโอนย้ายตามความจำเป็น ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศได้ เนื่องจากมาตรฐานทั่วไป หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทอยู่ภายใต้หลักการเดียวกัน

๓.๒.๒ การโอนย้ายเปลี่ยนสายงาน

เนื่องจากมาตรฐานกำหนดตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีถึง 10 สายงาน บุคลากรทุกตำแหน่งสามารถโอนย้ายสับเปลี่ยนไปสู่สายงานอื่นที่ตนมีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐาน แม้จะเป็นการโอนย้ายเปลี่ยนสายงานจากตำแหน่งระดับสถานศึกษาไปสู่ตำแหน่งในระดับสำนัก/กองการศึกษาก็สามารถทำได้ โดยการโอนย้ายหรือการสอบคัดเลือกเปลี่ยนสายงานแล้วแต่กรณี หากมีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งนั้น ๆ

๓.๓ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ของข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้าราชการหรือพนักงานครู และบุคลากรทางการศึกษามีสถานะเป็นข้าราชการประเภทหนึ่ง ประกอบกับมาตรฐานการบริหารงานบุคคลข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนดให้ต้องนำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูในส่วนที่เกี่ยวข้องมาบังคับใช้ด้วย จึงได้รับเงินเดือนตลอดจนเงินเพิ่มอื่น ๆ เช่น เงินเพิ่มเพื่อการครองชีพชั่วคราว เงินเพิ่มสำหรับครูการศึกษาพิเศษ เบี้ยกันดาร ฯลฯ ที่จ่ายควบกับเงินเดือนจากงบประมาณเงินอุดหนุนของรัฐ เช่นเดียวกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

นอกจากนี้การมีสถานภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น ยังทำให้ข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับพนักงานส่วนท้องถิ่นตำแหน่งอื่น ๆ ด้วยเช่น การได้รับเงินประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษอันมีลักษณะเป็นรางวัลประจำปี เป็นต้น

เมืองพัทยา

เมืองพัทยาจัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.๒๕๒๑ เพื่อให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ โดยยุบสุขาภิบาลนาเกลือแล้วจัดระเบียบบริหารใหม่โดยนำหลักการจัดการเทศบาลแบบผู้จัดการเมือง (City Manager) มาใช้เป็นครั้งแรกในประเทศไทย เนื่องจากพื้นที่มีลักษณะพิเศษคือเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมรวดเร็ว ทำให้โครงสร้างเดิมไม่อาจรองรับภาระที่เพิ่มมากขึ้นได้ รัฐบาลจึงได้นำระบบผู้จัดการเมืองซึ่งมีใ้ช้อยู่ในสหรัฐอเมริกามาทดลองใช้ โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งสภาท้องถิ่น แล้วท้องถิ่นว่าจ้างบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่ผู้จัดการเมือง ด้วยความคาดหวังจะแก้ไขจุดอ่อนเรื่องผู้บริหารด้อยคุณภาพ มาจัดจ้างผู้บริหารมืออาชีพทำหน้าที่บริหารเมืองลักษณะพิเศษแทน

โครงสร้างการบริหารเมืองพัทยา ประกอบด้วย

๑. สภาเมืองพัทยา มีวาระ ๔ ปี ประกอบด้วย สมาชิกจากการเลือกตั้งของประชาชน ๙ คน และสมาชิกจากการแต่งตั้งของรัฐมนตรี ๘ คน สภาเมืองพัทยาจะเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาจากสมาชิกสภา มาทำหน้าที่ประธานสภา

๒. ปลัดเมืองพัทยา มาจากการว่าจ้างของนายกเมืองพัทยาโดยความเห็นชอบของสภาเมือง พัทยา รับผิดชอบบริหารกิจการของเมืองพัทยาทั้งหมด มีวาระไม่เกิน ๔ ปี

การบริหารเมืองพัทยารูปแบบผู้จัดการเมืองดำเนินการอยู่กว่า ๒๐ ปี ประสบปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างฝ่ายการเมืองและปลัดเมืองพัทยาสูงมาก ประสิทธิภาพในการบริหารไม่เป็นที่น่าพอใจของหลายฝ่าย ในปี ๒๕๒๗จึงได้มีความพยายามในการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการบริหารเมืองพัทยาโดยมีทั้งการแต่งตั้ง คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและประสานราชการระบบบริหารเมืองพัทยา มีการตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัย ในเรื่องดังกล่าวจนในที่สุด คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ให้จัดตั้งเทศบาลนครพัทยา โดยให้ กระทรวงมหาดไทยแก้ไขกฎหมายเทศบาลมารองรับต่อไป (ชยาวุธ และคณะ, ๒๕๔๓)

ในปี พ.ศ.๒๕๔๐ รัฐบาลได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ซึ่งมี บทบัญญัติให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง จึงได้มีการตรา พ.ร.บ.ระเบียบ บริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.๒๕๔๒ ขึ้นปรับปรุง พ.ร.บ.เดิมทั้งฉบับ โดยปรับโครงสร้างการบริหารเมือง พัทยาให้นายกเมืองพัทยาเป็นผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง มีวาระดำรงตำแหน่ง ๔ ปี และสามารถ แต่งตั้งรองนายกได้ไม่เกิน ๔ คน สมาชิกสภาเมืองพัทยามาจากการเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน ๒๔ คน มีวาระ ดำรงตำแหน่ง ๔ ปี สำหรับปลัดเมืองพัทยาและพนักงานเมืองพัทยาเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำ และให้ผู้ว่า ราชการจังหวัดชลบุรีมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติราชการของเมืองพัทยา สามารถสั่งสอบสวน ข้อเท็จจริงหรือให้นายกเมืองพัทยาชี้แจงการปฏิบัติงานได้ รวมทั้งสั่งระงับการปฏิบัติงานของนายกเมืองพัทยา ในกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนได้ และสามารถเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งยุบสภาเมือง พัทยาได้เช่นเดียวกับการกำกับเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.๒๕๔๒ ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมอีก ๒ ครั้ง คือ พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๒ และ พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒

บทบาทการจัดการศึกษาของเมืองพัทยา

บทบาทการจัดการศึกษาของเมืองพัทยาเริ่มจากการถ่ายโอนโรงเรียนประชาบาลในเขตพื้นที่ ความรับผิดชอบจำนวน ๑๐ โรงเรียนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีมาอยู่ในสังกัดเมืองพัทยา ตามนโยบายรัฐบาลที่ให้โอนโรงเรียนประชาบาลทั่วประเทศให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายหลังจากที่มี การจัดตั้งเมืองพัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.๒๕๒๑ เป็นการจัดการศึกษาระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา เมืองพัทยาย้ายการจัดการศึกษาถึงระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อรัฐบาลมีนโยบายให้โรงเรียนประถมศึกษาขยายการจัดการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นเป็นโรงเรียนขยายโอกาส (ม.๑-ม.๓) โดยในระยะแรกทดลองจัดโรงเรียนขยายโอกาสในโรงเรียนเมือง พัทยา ๓ แห่ง คือ โรงเรียนเมืองพัทยา ๓ โรงเรียนเมืองพัทยา ๗ และ โรงเรียนเมืองพัทยา ๑๐ ปัจจุบัน โรงเรียนเมืองพัทยาทั้ง ๑๐ โรงเรียนได้รับโอนมาตั้งแต่จัดตั้งเมืองพัทยาได้จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นครบทุก โรงเรียนแล้ว และในปีการศึกษา๒๕๖๕ ได้เปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาเพิ่มอีก ๑ โรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และขยายการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนเมืองพัทยา ๗ อีกแห่งหนึ่งด้วย

สำหรับการศึกษาระดับปฐมวัย นอกจากเมืองพัทยาจะจัดการศึกษาระดับอนุบาล ๓ ช่วงวัย ในโรงเรียนเมืองพัทยา ๑๐ โรงแล้ว ในปีการศึกษา ๒๕๔๔ ยังได้รับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากกรมการศาสนา จำนวน ๒ ศูนย์เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้งอยู่ในวัด ๑ ศูนย์ และมีสยิด ๑ ศูนย์ สำหรับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ถ่ายโอนจากกรมการศาสนา เนื่องจากศูนย์ดังกล่าวเป็นสมบัติของวัดและมีสยิดซึ่งเป็นนิติบุคคล ฉะนั้น การถ่ายโอนจากกรมการศาสนาจึงเป็นเพียงการถ่ายโอนหน้าที่ของกรมการศาสนา กล่าวคือ เมืองพัทยา จะทำหน้าที่จัดการเรื่องงบประมาณอุดหนุนจากรัฐ สนับสนุนการพัฒนาด้านวิชาการและมาตรฐานคุณภาพ การจัดการศึกษา รวมทั้งการบริหารงานบุคคลบุคลากรในศูนย์ฯ เนื่องจากการจัดจ้างครูผู้ดูแลเด็ก และหัวหน้าศูนย์ฯ ต้องใช้ระเบียบบริหารงานบุคคลตามหลักเกณฑ์ที่ออกโดยคณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยา เพื่อให้บุคลากรดังกล่าวได้รับสิทธิสวัสดิการเช่นเดียวกับบุคลากรของเมืองพัทยา สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสองศูนย์จัดการศึกษาระดับอนุบาล ๓ ช่วงวัย โดยใช้หลักสูตรและระบบประกันคุณภาพเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาอนุบาลในโรงเรียนเมืองพัทยาทุกประการ

ระบบบริหารการศึกษาเมืองพัทยา

เมืองพัทยามีนายกเมืองพัทยาเป็นผู้บริหารสูงสุดมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีอำนาจหน้าที่ในการวางนโยบาย และสั่งการหน่วยงานราชการของเมืองพัทยา โดยมีสภาเมืองพัทยาทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกสภาเมืองพัทยา ๒๔ คนที่มาจากการเลือกตั้ง ทั้งนายกเมืองพัทยาและสภาเมืองพัทยามีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี แต่นายกเมืองพัทยาจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันไม่เกินครั้งละ ๒ วาระ นอกจากนี้ เมืองพัทยายังมีปลัดเมืองพัทยาเป็นหัวหน้าของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ดูแลราชการประจำของเมืองพัทยาให้เป็นไปตามนโยบายที่นายกเมืองพัทยามอบหมาย

ส่วนราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของเมืองพัทยาได้แก่ สำนักงานการศึกษา มีผู้อำนวยการสำนักงานเป็นผู้บังคับบัญชา ประกอบด้วย

๑. ส่วนส่งเสริมการจัดการศึกษาในระบบและนอกระบบ แบ่งออกเป็น ๔ ฝ่าย คือ
 - ๑.๑ ฝ่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 - ๑.๒ ฝ่ายวิชาการ
 - ๑.๓ ฝ่ายห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และเครือข่ายการศึกษา
 - ๑.๔ ฝ่ายกิจการโรงเรียนและนักเรียน
๒. ส่วนส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬาเพื่อการศึกษา แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ
 - ๒.๑ ฝ่ายกิจกรรมเด็กและเยาวชน
 - ๒.๒ ฝ่ายส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
๓. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป แบ่งออกเป็น ๓ งาน คือ
 - ๓.๑ งานธุรการ
 - ๓.๒ งานการเงินและบัญชี
 - ๓.๓ งานงบประมาณ
๔. หน่วยศึกษานิเทศก์

เมืองพัทยา มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน ๑๓ แห่ง จำแนกเป็น

- สถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๐ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเมืองพัทยา ๑ - โรงเรียนเมืองพัทยา ๑๐
 - สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ จำนวน ๑ แห่ง คือโรงเรียนเมืองพัทยา ๑๑
 - ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดชัยมงคล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสียิตดารัฐอโศก
- โดยสถานศึกษาทั้ง ๑๓ แห่ง มีความรับผิดชอบ ดังนี้

โรงเรียน	ครู			นักเรียน			ห้องเรียน					ระดับการศึกษาที่จัดสอน
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ก่อนประถม	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	รวม	
เมืองพัทยา ๑	๖	๒๘	๓๔	๒๘๒	๒๔๗	๕๒๙	๕	๑๒	๖	-	๒๓	อนุบาล - ม. ๓
เมืองพัทยา ๒	๗	๔๖	๕๓	๕๔๑	๕๔๓	๑,๐๘๔	๑๑	๒๒	๖	-	๓๙	อนุบาล - ม. ๓
เมืองพัทยา ๓	๑๒	๕๙	๗๑	๕๒๗	๕๒๘	๑,๐๕๕	๙	๑๘	๙	-	๓๖	อนุบาล - ม. ๓
เมืองพัทยา ๔	๗	๔๓	๕๐	๔๓๖	๓๙๑	๘๒๗	๗	๑๒	๖	-	๒๕	อนุบาล - ม. ๓
เมืองพัทยา ๕	๘	๖๐	๖๘	๖๓๒	๕๗๕	๑,๒๐๗	๙	๒๔	๙	-	๔๒	อนุบาล - ม. ๓
เมืองพัทยา ๖	๑๐	๔๒	๕๒	๔๙๗	๕๕๗	๑,๐๕๔	๙	๑๘	๙	-	๓๖	อนุบาล - ม. ๓
เมืองพัทยา ๗	๒๔	๖๙	๙๓	๑,๐๒๒	๙๕๐	๑,๙๗๒	๑๕	๓๐	๑๕	๒	๖๒	อนุบาล - ม. ๖
เมืองพัทยา ๘	๒๒	๕๘	๘๐	๙๐๒	๙๑๙	๑,๘๒๑	๘	๓๖	๑๕	-	๕๙	อนุบาล - ม. ๓
เมืองพัทยา ๙	๑๙	๕๗	๗๖	๗๔๒	๖๘๑	๑,๔๒๓	๙	๒๗	๙	-	๔๕	อนุบาล - ม. ๓
เมืองพัทยา ๑๐	๘	๑๘	๒๖	๒๑๐	๒๐๗	๔๑๗	๕	๖	๓	-	๑๔	อนุบาล - ม. ๓
เมืองพัทยา ๑๑	๑๕	๕๐	๖๕	๕๕๕	๑,๑๑๗	๑,๖๖๒	-	-	๒๑	๒๒	๔๓	ม. ๑ - ม. ๖
ศพด.มีสียิตดารัฐอโศก	๑	๑๖	๑๗	๙๑	๙๐	๑๘๑	๑๐	-	-	-	๑๐	เตรียมอนุบาล - อนุบาล
ศพด.วัดชัยมงคล	๒	๔๑	๔๓	๓๒๗	๓๕๕	๖๘๒	๓๒	-	-	-	๓๒	เตรียมอนุบาล - อนุบาล
รวม	๑๔๑	๕๘๗	๗๒๘	๖,๘๕๔	๗,๑๖๐	๔,๐๑๔	๑๒๙	๒๐๕	๑๐๘	๒๔	๔๖๖	

แหล่งที่มา : สำนักงานการศึกษา เมืองพัทยา ธันวาคม ๒๕๖๕

เมืองพัทยาได้กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจการจัดการศึกษาของเมืองพัทยา เพื่อเป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาเมืองพัทยาปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ ดังนี้

วิสัยทัศน์

"โรงเรียนสังกัดเมืองพัทยาเป็นโรงเรียนต้นแบบชั้นนำของท้องถิ่น เน้นคุณธรรม นำสู่สากล"

พันธกิจ

๑. ส่งเสริมการพัฒนาครูเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวิจัยสู่การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา

๒. ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานสากล สามารถบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) ตามหลักธรรมาภิบาล

๓. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทุกช่วงวัยให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

๔. พัฒนาผู้เรียนให้ดำรงไว้ซึ่งความเป็นคนไทย เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีคุณธรรม จริยธรรม

๕. จัดหาและพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรทางการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาระบบสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และขับเคลื่อนความร่วมมือเครือข่ายส่งเสริมร่วมพัฒนาการศึกษา

๗. สนับสนุนการสร้างบรรยากาศทางวิชาการและบรรยากาศทางคุณธรรมในสถานศึกษา

ในการจัดการศึกษาภายใต้วิสัยทัศน์ดังกล่าวข้างต้น เมืองพัทยามุ่งจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเน้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่โลกในศตวรรษที่ ๒๑ และประเทศไทย ๔.๐ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการสร้างอาชีพในบริบทของเมืองพัทยา ในการเป็น "นครศูนย์กลางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานยั่งยืนและน่าอยู่ของทุกคน" โดยดำเนินการ ดังนี้

๑. พัฒนาการรอบหลักสูตระดับท้องถิ่น "Pattaya Model" พุทธศักราช ๒๕๖๒ มุ่งจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพตามบริบทเมืองพัทยา ใน ๖ กลุ่มอาชีพคือ กลุ่มอาชีพโรงแรม/รีสอร์ท (Hotel/Resort) กลุ่มอาชีพการเดินทาง/ขนส่ง/โลจิสติกส์ (Travelling/ Transport/ Logistics) กลุ่มอาชีพภัตตาคาร/ร้านอาหาร (Restaurant/ Food Shop) กลุ่มอาชีพกีฬา/นันทนาการ (Sport/ Recreation) กลุ่มอาชีพการบริการนำเที่ยว (Tour Organizer) และกลุ่มอาชีพการจัดงาน/ นิทรรศการ (Events/ Exhibition)

๒. พัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยยึดหลัก "การพัฒนาครูสู่การพัฒนาเด็ก" โดยนำแนวคิดการปฏิรูปโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community) โดย

๒.๑ พัฒนาคูให้เป็นครูมืออาชีพ เพื่อ "สร้างผู้นำ..เพื่อการเปลี่ยนแปลง" (Leadership for Change) ของโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา โดยผ่านกระบวนการชี้แนะและสอนงานแบบพี่เลี้ยง การจัดการเรียนรู้ STEM Education การวิจัยในชั้นเรียน การวัดและประเมินผลเพื่อการพัฒนา

๒.๒ พัฒนาผู้เรียนให้มีอัตลักษณ์ : "พัฒนานตน เป็นคนดี มีความสามารถ ฉลาดใช้ชีวิต" โดยการพัฒนาศักยภาพในศตวรรษที่ ๒๑ ผ่านกระบวนการสืบสอบ (Inquiry Method) กระบวนการทำโครงการ (Project Approach) กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม (STEM) และกระบวนการคิดเชิงคำนวณ (Coding)

๓. การสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา เช่น โครงการโรงเรียนในโรงแรม (One School One Hotel) ระหว่างโรงเรียนเมืองพัทยา ๓ กับเครือไดอาน่ากรุ๊ป พัทยา โครงการสร้างนักกีฬาวินด์เซิร์ฟเยาวชน ระหว่างโรงเรียนเมืองพัทยา๗ กับสมาคมกีฬาวินด์เซิร์ฟแห่งประเทศไทย โครงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรทวิภาคี ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก สาขาธุรกิจค้าปลีก ร้านสะดวกซื้อ ระหว่างเมืองพัทยา กับวิทยาลัยปัญญาภิวัฒน์ เครือบริษัทซีพีออลล์ จำกัด (มหาชน) จัดการเรียนที่โรงเรียนเมืองพัทยา๑๑

การดำเนินการเหล่านี้ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ส่งผลให้ผลงานด้านการศึกษาของเมืองพัทยาเป็น Best Practice ระดับประเทศ และบุคลากรยังได้รับการคัดเลือกให้ไปนำเสนอผลงานทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วย เช่นเวทีของ WALS (World Association Lesson Study) ที่เมืองนาโกย่า ประเทศญี่ปุ่น (ปี ๒๕๖๐) ที่กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน (ปี๒๕๖๑) โดยเมืองพัทยาสับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางทั้งหมด แม้ในปี ๒๕๖๓ มีสถานการณ์โควิด ก็ยังได้นำเสนอผ่านระบบออนไลน์ไปที่ซานฟรานซิสโก สหรัฐอเมริกาด้วย และยังได้ร่วมออกบูทนำเสนอผลงานการศึกษาของเมืองพัทยาในงาน EDUCA ที่กรุงเทพมหานคร ฯลฯ (รังสิมา, ๒๕๖๓)

นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมการเป็นนครศูนย์กลางเศรษฐกิจการท่องเที่ยว เมืองพัทยายังได้จัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้บริการแก่ประชาชนด้วย โดยจัดการสอนภาษาอังกฤษ และภาษาจีน หลักสูตร ๓๐ ชั่วโมง ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ทั้งระดับพื้นฐานและระดับสูง โดยใช้พื้นที่โรงเรียนเมืองพัทยา ๖ เป็นที่ดำเนินการ เพื่อให้ประชาชน ผู้ประกอบการรายย่อย ร้านค้า ร้านอาหารในพื้นที่ได้พัฒนาบุคลากรให้พร้อมรองรับการบริการนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างมากมีผู้เรียนทั้งจากประชาชน พ่อค้าแม่ค้า บุคลากรร้านอาหาร มัคคุเทศก์ท้องถิ่น รวมถึงเกษตรกรประจำร้านขายยา ทำให้ในปี ๒๕๖๖ เมืองพัทยาต้องขยายผลไปเปิดทำการสอนทั้ง ๒ ภาษาเพิ่มที่เกาะล้านซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเมืองพัทยาดูด้วย

ในฐานะหน่วยการปกครองที่ทำหน้าที่แทนรัฐ โรงเรียนเมืองพัทยามีลักษณะเช่นเดียวกับโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ คือไม่สามารถเลือกรับเด็กเข้าเรียนได้ ตรงกันข้ามนอกจากจะต้องรับเด็กทุกคนที่สมัครเข้าเรียนแล้ว บางกรณียังต้องบังคับพ่อแม่ให้ส่งเด็กเข้าเรียนตามกฎหมายเพื่อให้เด็กได้รับโอกาสพัฒนาตามศักยภาพอีกด้วย ฉะนั้น เด็กที่เข้าเรียนจึงมีความหลากหลาย เมืองพัทยาจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาสุขภาพของเด็กเป็นปัจจัยเบื้องต้น โดยใช้งบประมาณของเมืองพัทยาจัดอาหารกลางวันให้เด็กระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลายเช่นเดียวกับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาที่ได้รับงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลในการจัดอาหารกลางวัน

งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาของเมืองพัทยา

พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.๒๕๔๒ [แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒] ได้บัญญัติให้งบประมาณรายจ่ายประจำปีของเมืองพัทยาต้องตราเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้แล้วเสร็จทันปีงบประมาณใหม่ โดยนายกเมืองพัทยาเสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณต่อสภาเมืองพัทยาซึ่งสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวัน เมื่อสภาเมืองพัทยามีมติเห็นชอบแล้วประธานสภาจะต้องส่งร่างข้อบัญญัติงบประมาณดังกล่าวให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่กำกับดูแลเมืองพัทยาภายใน ๗ วัน ทั้งนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องพิจารณาร่างข้อบัญญัติให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบกับร่างข้อบัญญัติงบประมาณ จะส่งให้นายกเมืองพัทยาลงนามใช้บังคับเป็น

ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อไป การออกข้อบัญญัติงบประมาณนี้ หากออกข้อบัญญัติไม่ทันปีงบประมาณใหม่ กฎหมายบัญญัติให้เมืองพัทยาใช้ข้อบัญญัติรายจ่ายประจำปีของปีงบประมาณก่อนนั้นไปพลางก่อน และในกรณีที่งบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ตั้งไว้ไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่าย หรือมีความจำเป็นที่จะต้องตั้งงบประมาณขึ้นใหม่ระหว่างปีงบประมาณ เมืองพัทยาสามารถดำเนินการขอตราข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมได้เช่นเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นด้วย

ที่มาของเงินรายได้ของเมืองพัทยา ประกอบด้วย

๑. รายได้ที่จัดเก็บเอง ได้แก่

๑.๑ รายได้จากภาษีอากร

- ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- ภาษีบำรุงท้องที่
- ภาษีป้าย
- อากรฆ่าสัตว์
- อากรังนกนางแอ่น

๑.๒ รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร

- ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต
- รายได้จากทรัพย์สิน
- รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์
- รายได้เบ็ดเตล็ด รายได้จากทุน

๒. รายได้จากภาษีอากรที่รัฐจัดเก็บให้

- ภาษีมูลค่าเพิ่ม ๑ ใน ๙
- ภาษีสรรพสามิต
- ภาษีสุราและเบียร์
- ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียน
- อสังหาริมทรัพย์

- อื่นๆ

๓. รายได้จากภาษีอากรที่รัฐบาลแบ่งให้

- ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดสรรให้ตาม พ.ร.บ. กำหนด
- ค่าภาคหลวงแร่
- ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เมืองพัทยามีรายได้ที่เมืองพัทยาจัดเก็บเอง ๒๕๕.๒๕ ล้านบาท รายได้ที่ส่วนราชการอื่นจัดเก็บให้ ๑,๗๐๓.๘๐ ล้านบาท และรายได้จากภาษีจัดสรร ๑,๓๓๕.๐๕ ล้านบาท (งบแสดงฐานะการเงินเมืองพัทยา ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕)

๔. รายรับจากเงินสะสม หมายถึง การนำเงินสะสมของเมืองพัทยามาใช้จ่าย โดยไม่ต้องตั้งเงินงบประมาณมาใช้คืนเงินที่ใช้จ่ายไป โดยมีระเบียบระบุไว้ ให้สามารถใช้ในเรื่องใดบ้าง และต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานที่ควบคุม การจ่ายขาดเงินสะสมจะใช้ในเวลาที่มีเหตุจำเป็น เช่น เมื่อได้รับรายได้ประจำล่าช้า เกิดอุทกภัย หรือมีภารกิจเร่งด่วน เงินสะสม หมายถึง เงินที่เหลือจ่ายจากเงินรับจริงตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมเมื่อวันสิ้นปีและรวมกับเงินเหลือจ่ายปีก่อน ๆ ด้วย

๕. เงินกู้ หมายถึงเงินกู้หรือเงินอื่นใดที่เมืองพัทยากู้มาเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงานปกติทั่วไป หรือเป็นเงินใช้ปรับสภาพคล่องในการดำเนินงาน การกู้จากแหล่งเงินกู้ภายในประเทศ เมืองพัทยาต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาเมืองพัทยาและกระทรวงมหาดไทย แต่ถ้าเป็นเงินกู้จากต่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

๖. รายได้จากเงินอุดหนุน จำแนกเป็น

- เงินอุดหนุนทั่วไป
- เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

ในปี ๒๕๖๕ เมืองพัทยาได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ดังนี้

๑. เงินอุดหนุนทั่วไป

๑.๑ ค่าใช้จ่ายบุคลากรทางการศึกษา

- เงินอุดหนุนสำหรับเงินเดือนบุคลากรทางการศึกษา (เงินเดือนและเงินวิทยฐานะ)

๒๒๒,๗๐๙,๙๐๐ บาท

- เงินอุดหนุนสำหรับค่าจ้างประจำบุคลากรทางการศึกษา ๒,๐๒๙,๓๐๐ บาท

๑.๒ ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

- เงินอุดหนุนสำหรับเงินบำเหน็จบำนาญ เงินทดแทน เงินช่วยค่าครองชีพ เงินช่วยเหลือพิเศษครูบำนาญ พนักงานครู และภารโรงเมืองพัทยา ๗๐,๑๖๔,๗๐๐ บาท

- เงินอุดหนุนสำหรับค้ำรักษาพยาบาลครูบำนาญ พนักงานครู และภารโรงเมืองพัทยา ๑๔,๒๙๙,๓๐๐ บาท

- เงินอุดหนุนสำหรับเงินช่วยเหลือการศึกษาบุตรครูบำนาญ พนักงานครู และภารโรงเมืองพัทยา ๑,๘๙๐,๐๐๐ บาท

- เงินอุดหนุนค่าบริหารจัดการการศึกษา ๓๑,๙๐๖,๓๐๐ บาท

- เงินอุดหนุนค่าจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอน ๕๐๓,๔๐๐ บาท

- เงินอุดหนุนค่าจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อเยาวชน ๘๘๐,๐๐๐ บาท

- เงินอุดหนุนการจัดกิจกรรมเยาวชนสัมพันธ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๑,๐๔๕,๐๐๐ บาท

- เงินอุดหนุนการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อป้องกันยาเสพติด ๘๘๑,๖๐๐ บาท

- เงินอุดหนุนโครงการอาหารกลางวัน ๔๔,๕๒๘,๔๐๐ บาท

- เงินอุดหนุนโครงการอาหารเสริม (นม) ๒๐,๓๑๐,๐๐๐ บาท

- เงินอุดหนุนสำหรับการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๖๖,๗๙๐,๑๐๐ บาท จำแนกเป็น

: ค่าจัดการเรียนการสอน ๓๖,๑๙๐,๗๐๐ บาท

: ค่าเครื่องแบบนักเรียน ๕,๖๙๓,๕๐๐ บาท

: ค่าหนังสือเรียน ๑๐,๓๕๔,๒๐๐ บาท

: ค่าอุปกรณ์การเรียน ๕,๕๑๓,๐๐๐ บาท

: ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ๙,๐๓๘,๗๐๐ บาท

๒. เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

๒.๑ ค่าครุภัณฑ์

- ครุภัณฑ์การศึกษาที่มีราคาต่อหน่วยต่ำกว่า ๑ ล้านบาท รวม ๔ รายการ (รวม ๗ หน่วย) ๑,๙๙๒,๙๐๐ บาท

แหล่งที่มา : เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ ๓ งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ เล่มที่๑๖ (๑)

การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลของเมืองพัทยาถือปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ เช่นเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น มีคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของเมืองพัทยา ๓ ระดับ คือ

๑. คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) มีสำนักงาน ก.ถ. สำนักงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบฝ่ายเลขานุการ เป็นคณะกรรมการระดับชาติ ชุดเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น โดยมี ผู้แทนคณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยา ๑ คน ร่วมเป็นกรรมการด้วย ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานกลางการบริหารงานบุคคลของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๒. คณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล (ก.ท.) มีสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น รับผิดชอบฝ่ายเลขานุการ เป็นองค์กรกลางการบริหารงานบุคคลของเทศบาล ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางให้ คณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยา (ก.เมืองพัทยา) ไปกำหนดหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลของเมืองพัทยา ทั้งนี้ การกำหนดมาตรฐานทั่วไปของคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล (ก.ท.) จะต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานกลางเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) กำหนด

๓. คณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยา (ก.เมืองพัทยา) จัดตั้งตามบทบัญญัติมาตรา ๒๘ แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของพนักงานเมืองพัทยา ประกอบด้วย

๓.๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี เป็นประธาน

๓.๒ นายอำเภอหรือหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดชลบุรีจำนวน ๓ คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีประกาศกำหนดว่าเป็นส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ในกรณีที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานบุคคล ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีจะประกาศเปลี่ยนแปลงการกำหนดส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเมื่อใดก็ได้

๓.๓ ผู้แทนเมืองพัทยาจำนวน ๔ คน ประกอบด้วย นายกเมืองพัทยา สมาชิกสภาเมืองพัทยาซึ่งสภาเมืองพัทยาคัดเลือกจำนวน ๑ คน ปลัดเมืองพัทยา และผู้แทนพนักงานเมืองพัทยาที่คัดเลือกกันเอง ๑ คน

๓.๔ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๔ คน ซึ่งคัดเลือกจากบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ ด้านการบริหารงานท้องถิ่น ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านระบบราชการ ด้านการบริหารและการจัดการ หรือ ด้านอื่นที่จะเป็นประโยชน์แก่การบริหารงานบุคคลของเมืองพัทยา

แม้จะมีบทบัญญัติให้คณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยามีหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยาให้กำหนดสอดคล้องกับความต้องการและความเหมาะสมของเมืองพัทยา แต่มาตรา ๒๘ ยังบัญญัติเพิ่มเติมว่า การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่คณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล (ก.ท.) กำหนด (มาตรา ๒๘ : พ.ร.บ. ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒)

เมื่อหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยาอยู่ภายใต้มาตรฐานทั่วไปของคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล ฉะนั้น แม้ว่าจะมีคณะกรรมการรับผิดชอบการบริหารงานบุคคลของเมืองพัทยาเป็นการเฉพาะ การกำหนดตำแหน่ง ความก้าวหน้า และสิทธิประโยชน์ตลอดจนสวัสดิการของพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาของเมืองพัทยาจึงไม่แตกต่างจากพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาของเทศบาลที่ได้นำเสนอมาแล้วข้างต้น จึงจะไม่นำเสนอซ้ำ ณ ที่นี้

ในการศึกษา ๒๕๖๕ เมืองพัทยามีบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา จำแนกตามวิทยฐานะ ดังนี้

โรงเรียน	ผู้อำนวยการ			รองผู้อำนวยการ			พนักงานครู					พนักงาน จ้างตาม ภารกิจ	รวม
	คศ.๒ ชก.	คศ.๓ ชพ.	คศ.๔ ชช.	คศ.๒ ชก.	คศ.๓ ชพ.	คศ.๔ ชช.	ครู ผู้ช่วย	คศ.๑	คศ.๒ ชก.	คศ.๓ ชพ.	คศ.๔ ชช.		
เมืองพัทยา๑	-	-	๑	-	๑	-	๑	๔	๗	๑๐	-	๑๑	๓๕
เมืองพัทยา๒	-	๑	-	-	-	-	๑	๘	๑๑	๑๔	-	๑๖	๕๑
เมืองพัทยา๓	-	-	๑	-	๒	๑	๑	๑๐	๒๓	๑๗	๑	๔	๖๕
เมืองพัทยา๔	-	๑	-	-	๑	-	-	๔	๗	๑๓	๒	๑๘	๔๖
เมืองพัทยา๕	-	๑	-	-	๒	-	๑	๖	๑๒	๑๘	-	๒๑	๖๑
เมืองพัทยา๖	-	๑	-	-	๑	-	๑	๖	๗	๑๓	๑	๑๖	๔๖
เมืองพัทยา๗	๑	-	-	๑	๑	๑	-	๗	๑๘	๒๔	๒	๓๑	๘๖
เมืองพัทยา๘	-	๑	-	-	๑	๑	๔	๘	๑๒	๒๖	๑	๒๕	๗๙
เมืองพัทยา๙	-	๑	-	-	๒	-	๔	๑๓	๑๕	๑๙	-	๑๖	๗๐
เมืองพัทยา๑๐	-	-	๑	-	-	-	๒	๔	๕	๒	-	๙	๒๓
เมืองพัทยา๑๑	-	-	-	-	-	๒	๑	๑๕	๑๐	๑๐	๑	๓๐	๖๙
รวม	๑	๖	๓	๑	๑๑	๕	๑๖	๘๕	๑๒๗	๑๖๖	๘	๒๐๔	๖๓๑
รวม	๑๐			๑๗			๔๐๒					๒๐๔	๖๓๑
ศพด.มัธยม	หัวหน้าศูนย์ฯ						ครูผู้ดูแลเด็ก ๑๖ คน					๑๗	๑๗
ดารู้ลอบคระห์	เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ						เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ						
ศพด. วัดชัยมงคล	หัวหน้าศูนย์ฯ						ครูผู้ดูแลเด็ก ๔๑ คน					๔๒	๔๒
	เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ						เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ						

หมายเหตุ : พนักงานจ้างตามภารกิจ หมายถึง พนักงานจ้างที่มีลักษณะงานเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนการทำงาน of พนักงาน (ข้าราชการ) หรืองานที่ต้องใช้ทักษะ ระยะเวลาจ้างไม่เกิน ๔ ปี ต่อสัญญาจ้างได้ เมื่อได้รับการต่อสัญญาจ้าง จะได้รับเงินเดือนเพิ่มต่อเนื่องต่อไป

: ชก. = วิทยฐานะชำนาญการ : ชพ. = วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ : ชช. = วิทยฐานะเชี่ยวชาญ

แหล่งที่มา : สำนักการศึกษา เมืองพัทยา ๑๗ มกราคม ๒๕๖๖

เมืองพัทยาแม้จะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากพื้นที่ของเมืองพัทยาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของจังหวัดชลบุรีมิได้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดเหมือนกรุงเทพมหานคร จึงยังจำเป็นต้องให้ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (จังหวัด) เป็นผู้กำกับดูแลเช่นเดียวกับ

เทศบาลนคร ขณะเดียวกัน แม้จะมีคณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยารับผิดชอบการกำหนดหลักเกณฑ์และดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของพนักงานเมืองพัทยาเป็นการเฉพาะ แต่การกำหนดหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยายังต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานทั่วไปของคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล (ก.ท.) เช่นเดียวกับเทศบาล คงมีเพียงการขอรับงบประมาณอุดหนุนจากรัฐเท่านั้นที่ดำเนินการเหมือนกรุงเทพมหานคร โดยส่งคำขอผ่านกระทรวงมหาดไทยไปยังสำนักงบประมาณ ไม่ต้องผ่านการกลั่นกรองของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กรุงเทพมหานคร

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

แนวคิดในการปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานเมืองหลวงเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยการตั้งคณะกรรมการศึกษาการปกครองนครหลวงรูปแบบพิเศษขึ้น ต่อมาได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔ และ ๒๕ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔ รวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเป็นจังหวัดเดียวกัน เรียกว่านครหลวงกรุงเทพธนบุรี แต่ยังคงแบ่งการปกครองเป็นระดับภูมิภาค (จังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี) และระดับท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรี (รวมเทศบาลนครกรุงเทพกับเทศบาลนครธนบุรีเข้าด้วยกัน) องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนคร องค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี สุขาภิบาลในจังหวัดพระนคร และสุขาภิบาลในจังหวัดธนบุรี โดยมีผู้ว่าราชการนครหลวงกรุงเทพธนบุรีซึ่งมาจากการแต่งตั้ง เป็นทั้งผู้บริหารราชการส่วนภูมิภาค และเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรีอีกตำแหน่งหนึ่ง ต่อมาได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๕ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ รวมกิจการปกครองของนครหลวงกรุงเทพธนบุรีกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ ทั้งหมด เป็นจังหวัดพิเศษเรียกว่า กรุงเทพมหานคร ภายใต้การบริหารของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภากรุงเทพมหานคร แต่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาจากการเลือกตั้งเขตละ ๑ คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งเขตละ ๑ คน กรุงเทพมหานครยังมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคตามบทบัญญัติของกฎหมาย จนกระทั่งได้มีการตรา พ.ร.บ.กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งนับเป็นกฎหมายที่ปฏิรูประบบการปกครองกรุงเทพมหานครใหม่ให้มีฐานะเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษโดยสมบูรณ์ ทั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภา ล้วนมาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั้งสิ้น ทว่ายังมีบทเฉพาะกาล ในช่วง ๑๐ ปีแรกยังคงให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการแต่งตั้งไปก่อน (ชยาวุธ และคณะ, ๒๕๔๓)

ในปี พ.ศ.๒๕๒๘ ได้มีการตรา พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ เป็นกฎหมายที่แก้ไขปรับปรุงการบริหารราชการกรุงเทพมหานครและใช้สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยบัญญัติให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และให้เลือกตั้งวันเดียวกับสมาชิกสภากรุงเทพมหานครซึ่งทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี และยังมีบัญญัติให้มีสภาเขต ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละเขตการปกครอง ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาต่อผู้อำนวยการเขตในการบริหารกิจการของเขต มิได้ทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติแต่อย่างใด นอกจากนี้ ยังบัญญัติให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างของกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกรุงเทพมหานคร และให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี หรือคณะเทศมนตรีแล้วแต่กรณีโดยอนุโลม บทบัญญัติดังกล่าวเป็น

การให้อำนาจผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครปฏิบัติงานทั้งในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารราชการส่วนภูมิภาคและผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบกับกรุงเทพมหานครเป็นที่ตั้งของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลาง ได้แก่กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ การประสานงานและการกำกับดูแลระหว่างรัฐบาลและกรุงเทพมหานคร สามารถทำได้โดยตรง จึงไม่จำเป็นต้องมีราชการบริหารส่วนภูมิภาคกำกับดูแลเหมือนหน่วยการปกครองท้องถิ่นประเภทอื่น ๆ แต่ให้กระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนกลางทำหน้าที่กำกับดูแลการทำงานของกรุงเทพมหานคร โดย พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ [แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๒] ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในการกำกับดูแลกรุงเทพมหานคร ดังนี้

๑. สั่งสอบสวนข้อเท็จจริงหรือสั่งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครชี้แจง (มาตรา ๑๒๓)
๒. ยับยั้งหรือสั่งการ หากเห็นว่าการปฏิบัติใด ๆ ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ขัดต่อกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หรืออาจทำให้กรุงเทพมหานครเสียประโยชน์ (มาตรา ๑๒๓)
๓. สั่งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่งตามมติ ค.ร.ม. กรณีกระทำการอันเสื่อมเสีย หรือละเลยไม่ปฏิบัติในลักษณะที่เห็นได้ว่าจะเป็นที่เสียหายอย่างร้ายแรง (มาตรา ๕๒ (๘))
๔. ยุบสภากรุงเทพมหานครตามข้อเสนอของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กรณีการดำเนินงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภาขัดแย้งกัน (มาตรา ๑๘)
๕. สั่งยุบสภากรุงเทพมหานคร โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี กรณีการดำเนินงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภาขัดแย้งกัน หรือการดำเนินงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภากรุงเทพมหานครเป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้องจนอาจเกิดความเสียหายและไม่อาจแก้ไขได้ด้วยวิธีอื่น (มาตรา ๑๙)
๖. ให้ความเห็นชอบในการที่กรุงเทพมหานครจะทำกิจการร่วมกับบุคคลอื่นก่อตั้งบริษัท หรือถือหุ้นในบริษัท (มาตรา ๙๔)
๗. ให้ความเห็นชอบในการมอบ หรือออกระเบียบกรุงเทพมหานครกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขให้เอกชนกระทำการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร และเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการหรือค่าตอบแทนกรุงเทพมหานคร (มาตรา ๙๖)
๘. อนุมัติการออกข้อกำหนดกรุงเทพมหานคร ในระหว่างที่ไม่มีสภาหรือในกรณีฉุกเฉินรีบด่วน (มาตรา ๑๐๘)
๙. ให้ความเห็นชอบการออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรียกเก็บค่าธรรมเนียมบริการสาธารณะที่กรุงเทพมหานครจัดให้ (มาตรา ๑๑๔)
๑๐. ออกระเบียบกำหนดการใช้จ่ายเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดให้แก่กรุงเทพมหานคร (มาตรา ๑๒๒)

บทบาทการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

บทบาทการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครเริ่มตั้งแต่สมัยที่ยังแยกพื้นที่เป็นเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรี โดยในปีพ.ศ.๒๕๐๒ รัฐบาลสมัยปฏิวัติซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายที่จะกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น จึงได้นำเรื่องการให้ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นจัดการประถมศึกษามาพิจารณา และคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ออนการจัดการศึกษา ประชาบาลในเขตเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรีให้เทศบาลนครทั้งสองแห่งดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ.

๒๕๐๔ และดำเนินการต่อเนื่องมาแม้เมื่อมีการโอนกิจการบริหารโรงเรียนประชาบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศและโรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการไปสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๓ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็มิได้กระทบต่อการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครแต่ประการใด กรุงเทพมหานครยังคงสามารถจัดการศึกษาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

แหล่งที่มา : รายงานสถิติการศึกษาปีการศึกษา ๒๕๖๕ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

การบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้บริหารสูงสุดมาจากการเลือกตั้ง มีสายการบังคับบัญชาตามลำดับ คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขต และโรงเรียน มีสำนักงานการศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากรม มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยทำหน้าที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านวิชาการและบุคลากร ในขณะที่สำนักงานเขตจะทำหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

สำนักงานศึกษาประกอบด้วยส่วนราชการ ๘ ส่วน ได้แก่

๑. สำนักงานเลขาธิการ รับผิดชอบงานธุรการ ประชาสัมพันธ์ สารบรรณ ข้อมูลข่าวสาร นิติกรรมสัญญา เรื่องราวร้องทุกข์ บริหารงานก่อสร้างอาคารเรียน ฯลฯ
๒. กองการเจ้าหน้าที่ รับผิดชอบการบริหารงานบุคคลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
๓. กองคลัง รับผิดชอบงานด้านงบประมาณ การเงินและการคลัง การจัดซื้อจัดจ้าง ฯลฯ
๔. สำนักยุทธศาสตร์การศึกษา รับผิดชอบการจัดทำยุทธศาสตร์การศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการประเมินผลการจัดการศึกษา และงานวิจัย

๕. กองเทคโนโลยีการศึกษา รับผิดชอบนโยบายทิศทางแผนเทคโนโลยีการศึกษา สนับสนุนส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้อื่นๆ

๖. สถาบันพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานคร รับผิดชอบยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานคร หลักสูตร การฝึกอบรม ประเมินและติดตามผลการอบรม งานยูวกาชาด ลูกเสือและผู้นำเพื่อประโยชน์

๗. กองเสริมสร้างสมรรถนะนักเรียน รับผิดชอบงานคุ้มครองสิทธิเด็ก สุขภาพะนักเรียน ปัญหา ยาเสพติด การถ่ายโอนโรงเรียน วุฒิการศึกษาและการเทียบโอน ส่งเสริมสมรรถนะและทักษะนักเรียน

๘. หน่วยศึกษานิเทศก์ รับผิดชอบวิเคราะห์วิจัยรูปแบบกระบวนการนิเทศพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

กรุงเทพมหานครแบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบเป็น ๕๐ สำนักงานเขต สำนักงานเขตได้รับมอบอำนาจให้รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีฝ่ายการศึกษาของสำนักงานเขตรับผิดชอบงานธุรการ การเงินและพัสดุ การปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ การบริหารงานบุคคล การนิเทศและตรวจเยี่ยมโรงเรียน การสนับสนุนวิชาการและประสานงานวิชาการ และดำเนินงานศูนย์วิชาการเขต

นอกจากโครงสร้างตามสายการบังคับบัญชาแล้ว กรุงเทพมหานครยังจัดตั้งองค์กรเสริม ได้แก่

- กลุ่มเขต (โซน) เป็นกรรมการเขตที่อยู่ใกล้เคียงกันจัดตั้งกลุ่มเขตรวม ๖ กลุ่ม ได้แก่ รัตนโกสินทร์ บูรพา ศรีนครินทร์ เจ้าพระยา กรุงเทพมหานครเหนือ กรุงเทพมหานครใต้

- ศูนย์วิชาการเขต เป็นการระดมทรัพยากรบุคคลภายในสำนักงานเขต มาร่วมพัฒนาการศึกษาและรับผิดชอบกิจกรรมทางการศึกษาในระดับเขต แบ่งเป็น ๓ ฝ่าย คือ ฝ่ายพัฒนาการเรียนการสอน ฝ่ายวิจัยและประเมินผล และฝ่ายกิจกรรม โดยมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน

- กลุ่มโรงเรียน เป็นการจัดกลุ่มของโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษา และดำเนินกิจกรรมในลักษณะ “สหวิทยาเขต” ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ

- คณะกรรมการโรงเรียน เป็นการจัดตั้งตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน สมาชิกสภาเขต ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงแห่งเดียวที่จัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยมอบหมายให้ส่วนงานต่าง ๆ ในสังกัดกรุงเทพมหานครรับผิดชอบ ดังนี้

๑. ระดับก่อนประถมศึกษา จัดตั้งในรูปแบบของชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ให้สำนักการศึกษารับผิดชอบ และศูนย์เลี้ยงดูเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมอบหมายให้สำนักพัฒนาชุมชน รับผิดชอบ นอกจากนี้ยังมีสถานเลี้ยงเด็กกลางวันของสำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร

๒. ระดับประถมศึกษา จัดในโรงเรียน ๔๓๑ โรงเรียน กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ ๕๐ เขต ของกรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษาและสำนักงานเขตเป็นผู้รับผิดชอบ

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๐๙ โรงเรียน สำนักการศึกษาและสำนักงานเขตเป็นผู้รับผิดชอบ

๔. ระดับอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มอบหมายให้สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานครเป็นผู้รับผิดชอบ

ในปีการศึกษา ๒๕๖๕ กรุงเทพมหานครมีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น ๔๓๗ โรงเรียนจัดการศึกษา ดังนี้

๑. เปิดสอนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา ๓๒๗ โรงเรียน
๒. เปิดสอนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ๙๙ โรงเรียน
๓. เปิดสอนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ๓ โรงเรียน
๔. เปิดสอนเฉพาะระดับประถมศึกษา ๑ โรงเรียน
๕. เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ๑ โรงเรียน
๖. เปิดสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ๖ โรงเรียน

จำนวนนักเรียนในปีการศึกษา ๒๕๖๕ ของกรุงเทพมหานครมีทั้งสิ้น ๒๕๓,๕๑๕ คน จำแนกเป็น

ระดับก่อนประถม	:	อนุบาล ๑	๑๗,๙๐๐ คน	อนุบาล ๒	๑๘,๙๙๑ คน
	:	รวม	๓๖,๘๙๑ คน		
ระดับประถมศึกษา	:	ป.๑	๒๖,๙๔๕ คน	ป.๒	๒๗,๙๑๖ คน
	:	ป.๓	๒๘,๖๒๓ คน	ป.๔	๓๑,๓๐๗ คน
	:	ป.๕	๓๑,๘๐๓ คน	ป.๖	๒๙,๙๓๑ คน
	:	รวม	๑๗๖,๕๒๕ คน		
ระดับมัธยมศึกษา	:	ม.๑	๑๓,๒๑๑ คน	ม.๒	๑๑,๔๙๒ คน
	:	ม.๓	๑๐,๙๓๘ คน	ม.๔	๑,๕๖๘ คน
	:	ม.๕	๑,๕๓๕ คน	ม.๖	๑,๓๕๕ คน
	:	รวม	๔๐,๐๙๙ คน		

แหล่งที่มา : รายงานสถิติการศึกษาปีการศึกษา ๒๕๖๕ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

การกำหนดนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานครเช่นเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทอื่น กล่าวคือจะเปลี่ยนแปลงไปตามคณะผู้บริหารของกรุงเทพมหานคร และเนื่องจากปัจจุบันเป็นช่วงที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้รับการเลือกตั้งเข้ามาใหม่ จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงทั้งนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษา ณ ที่นี้ จึงขอเสนอเพียงแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครฉบับที่ ๓ ซึ่งกรุงเทพมหานครกำหนดใช้ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๖๙ เพื่อเป็นกรอบทิศทางในดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๖๙)

กรุงเทพมหานครได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๖๙) เป็นกรอบทิศทางและแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศและการพัฒนากรุงเทพมหานคร โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด โครงการ/กิจกรรมสำคัญตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๖๙) ที่ครอบคลุมภารกิจสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร และมีจุดเน้นในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของโลกและประเทศไทย รวมทั้งสามารถสะท้อนถึงบริบทหรืออัตลักษณ์เฉพาะของกรุงเทพมหานคร ตลอดจนมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนที่เหมาะสมกับบริบทของกรุงเทพมหานคร

วิสัยทัศน์

จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพเพื่อพัฒนาสู่อัตลักษณ์ผู้เรียนแห่งมหานครที่พร้อมด้วย

คุณธรรม

พันธกิจ

๑. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ
๒. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีอัตลักษณ์แห่งมหานคร
๓. เสริมสร้างประสิทธิภาพจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม

และทั่วถึง

๔. ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการดิจิทัลเพื่อการศึกษา
๕. เสริมสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์และบริหารจัดการสู่องค์การสมรรถนะสูง

งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้บัญญัติให้งบประมาณรายจ่ายของกรุงเทพมหานครต้องจัดทำเป็นข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร โดยให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนำเสนอสภากรุงเทพมหานครให้ความเห็นชอบ เมื่อให้ความเห็นชอบแล้วให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครลงนามในร่างข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร แล้วประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อใช้บังคับเป็นกฎหมาย ทั้งนี้ ให้ทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมได้ในกรณีที่ทำข้อบัญญัติงบประมาณไว้ไม่เพียงพอ

แหล่งงบประมาณของกรุงเทพมหานคร ได้แก่

๑. เงินรายได้ที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเอง ประกอบด้วย
 - ๑.๑ รายได้ที่ได้จากภาษีอากร ได้แก่
 - ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
 - ภาษีป้าย
 - ภาษีการพนัน
 - ภาษีบำรุง กทม. สำหรับน้ำมัน
 - อากรฆ่าสัตว์
 - ๑.๒ รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร ได้แก่
 - ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ โบนัส
 - รายได้จากทรัพย์สิน
 - รายได้จากสาธารณูปโภค การพาณิชย์และกิจกรรมอื่นๆ
 - รายได้เบ็ดเตล็ด
๒. รายได้จากการจัดสรรภาษีที่ส่วนราชการอื่นจัดเก็บให้ ได้แก่
 - ภาษีมูลค่าเพิ่ม
 - ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์หรือ

ลื้อเลื่อน

- ภาษีสรรพสามิต
- ภาษีธุรกิจเฉพาะ
- ภาษีและค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิ / นิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์
- ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา
- ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนัน
- ค่าปรับผู้ละเมิดกฎหมายจราจร

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ กรุงเทพมหานครมีรายได้ประจำประมาณ ๖๙,๗๔๙.๘๒ ล้านบาท จำแนกเป็น รายได้ที่ กทม.จัดเก็บเองประมาณ ๓,๖๐๔.๗๐ ล้านบาท และรายได้ที่ส่วนราชการอื่นจัดเก็บให้ ประมาณ ๖๓,๙๐๒.๗๘ ล้านบาท

แหล่งที่มา : ศูนย์ข้อมูลเศรษฐกิจการคลังและการลงทุน กรุงเทพมหานคร

๓. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

ก่อนปีงบประมาณแต่ละปี กรุงเทพมหานครจะนำเสนอแผน โครงการผ่านความเห็นชอบของสภากรุงเทพมหานคร เสนอไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อรวบรวมส่งให้สำนักงบประมาณพิจารณา ก่อนนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาอนุมัติงบประมาณเงินอุดหนุนประจำปีของกรุงเทพมหานคร เมื่อได้รับอนุมัติแล้ว กรุงเทพมหานครจะนำรายละเอียดงบประมาณไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี เสนอสภากรุงเทพมหานครเพื่อความเห็นชอบ และประกาศลงราชกิจจานุเบกษา ก่อนนำงบประมาณไปดำเนินการต่อไป

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ กรุงเทพมหานครได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนด้านการศึกษาจากรัฐบาล เฉพาะเงินอุดหนุนทั่วไป ในรายการดังต่อไปนี้

๑. เงินอุดหนุนการจัดการศึกษาภาคบังคับ ๘,๐๑๑,๔๑๒,๗๐๐ บาท
 - เงินเดือนและค่าจ้างประจำ ๖,๕๑๙,๑๒๙,๑๐๐ บาท
 - เงินบำเหน็จบำนาญ เงินทดแทนครูและลูกจ้างประจำ ๑,๔๙๒,๒๘๓,๖๐๐ บาท
 ๒. เงินอุดหนุนการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑,๑๒๒,๗๐๒,๓๐๐ บาท
 - ค่าจัดการเรียนการสอน ๕๙๕,๗๑๐,๒๐๐ บาท
 - ค่าอุปกรณ์การเรียน ๑๐๐,๒๓๙,๔๐๐ บาท
 - ค่าเครื่องแบบนักเรียน ๑๐๐,๗๐๑,๗๐๐ บาท
 - ค่าหนังสือเรียน ๑๗๙,๓๒๘,๙๐๐ บาท
 - ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ๑๔๖,๗๒๒,๑๐๐ บาท
 ๓. เงินอุดหนุนโครงการอาหารกลางวัน ๑,๐๘๘,๑๗๕,๘๐๐ บาท
 ๔. เงินอุดหนุนโครงการอาหารเสริม (นม) ๔๗๒,๙๔๕,๐๐๐ บาท
 ๕. เงินอุดหนุนสำหรับกิจกรรมศูนย์เด็กเล็ก ๑๔,๙๓๕,๙๐๐ บาท
- รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๑๐,๗๑๐,๑๗๑,๗๐๐ บาท**

แหล่งที่มา : เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ ๓ งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ เล่มที่ ๑๖ (๑)

การบริหารงานบุคคล

พ.ร.บ. ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๗ บัญญัติให้การบริหารงานบุคคลของกรุงเทพมหานครเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๔ คณะกรรมการที่รับผิดชอบการบริหารงานบุคคลข้าราชการและบุคลากรของกรุงเทพมหานคร มีเพียง ๒ ระดับ คือ

๑. คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) มีสำนักงาน ก.ถ. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบฝ่ายเลขานุการ เป็นคณะกรรมการระดับชาติ ชุดเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น โดยมี ผู้แทนคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร ๑ คน ร่วมเป็นกรรมการด้วย ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานกลางการบริหารงานบุคคลของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๒. คณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร (ก.ก.) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และเนื่องจากกรุงเทพมหานครไม่มีราชการบริหารส่วนภูมิภาคจึงไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด คณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร จึงทำหน้าที่ทั้งในการกำหนดหลักเกณฑ์และดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการและบุคลากรของกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ผู้แทนข้าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ทรงคุณวุฒิ และกรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมบัญชีกลาง เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.) ทำให้เชื่อได้ว่า ข้าราชการครูจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ไม่แตกต่างจากพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาของรัฐ

นอกจากนี้ในส่วนของข้าราชการครู พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๕๔ ยังกำหนดให้มีอนุกรรมการสามัญข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือเรียกโดยย่อว่า “อ.ก.ก. สามัญข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา” ซึ่งมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมอบหมายเป็นประธาน ผู้แทนข้าราชการครูกรุงเทพมหานครตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาและตำแหน่งครูตำแหน่งละ ๒ คน ร่วมเป็นอนุกรรมการทำหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและระเบียบวิธีการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เสนอแนะการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงาน การจัดและพัฒนาหน่วยงานทางการศึกษาต่อ ก.ก. เกลี้ยอัตรากำลัง เสริมสร้างขวัญกำลังใจ และช่วย ก.ก.ปฏิบัติให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร และตามที่ ก.ก. มอบหมาย

การกำหนดตำแหน่ง

ตามบทบัญญัติ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๔ ก.ก. ได้จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง มาตรฐานตำแหน่ง มาตรฐานวิทยฐานะ และมาตรฐานตำแหน่งวิชาการ และได้จัดตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานครเข้าประเภทตำแหน่งสายงาน ตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ และตำแหน่งวิชาการ โดยมอบหมายให้ อ.ก.ก.สามัญประจำกรุงเทพมหานคร ดำเนินการออกประกาศการจัดทำมาตรฐานดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๔

สำหรับตำแหน่งข้าราชการครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์สังกัดกรุงเทพมหานคร ก.ก. กำหนดมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง มาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐานวิทยฐานะเช่นเดียวกับข้าราชการครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น และสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่

สายงานการสอน ประกอบด้วยตำแหน่ง ครูผู้ช่วย และ ครู
มีวิทยฐานะ ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ
ครูเชี่ยวชาญ ครูเชี่ยวชาญพิเศษ

สายงานการบริหารสถานศึกษา

ประกอบด้วยตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา
มีวิทยฐานะ ผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการ
ผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการพิเศษ
ผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ
ผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญพิเศษ
รองผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการ
รองผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการพิเศษ
รองผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ

สายงานการนิเทศการศึกษา ได้แก่ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์

มีวิทยฐานะ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ

เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ก.ก. จึงได้จัดให้ข้าราชการที่ปฏิบัติการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเป็น บุคลากรทางการศึกษา สายงานสอนและวิจัย ประเภทตำแหน่งวิชาการ

ประกอบด้วยตำแหน่ง ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์

เช่นเดียวกับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ในปีการศึกษา ๒๕๖๕ กรุงเทพมหานครมีบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ดังนี้

ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย	คศ.๑	คศ.๒ ชำนาญการ	คศ.๓ ชำนาญการพิเศษ	คศ.๔ เชี่ยวชาญ	คศ.๕ เชี่ยวชาญพิเศษ	รวม
ครู (คน)	๑,๓๙๔	๓,๒๓๒	๕,๙๕๒	๒,๓๔๗	๑๑	-	๑๒,๙๓๖
รอง ผอ.สถานศึกษา (คน)			๒๗๙	๒๔๘	๓	-	๕๓๐
ผอ.สถานศึกษา (คน)			๔๓	๓๗๔	๑๙	-	๔๓๖

แหล่งที่มา : รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๕ ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษา

ความก้าวหน้าและสิทธิประโยชน์ตลอดจนสวัสดิการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทอื่น กล่าวคือ ได้รับตามที่มีกฎหมายกำหนดสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ และได้รับตามสิทธิของข้าราชการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเนื่องจาก กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่มีรายได้มากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทอื่น กรุงเทพมหานครจึงสามารถจัดสิทธิประโยชน์และสวัสดิการให้แก่บุคลากรได้หลากหลายประเภท กว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น เช่น จัดให้มีโครงการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย กองทุนสงเคราะห์ ข้าราชการและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

บทสรุป

การเมืององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่แทนรัฐ กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เป็นแนวทางปฏิบัติที่มีคุณประโยชน์อย่างมาก เพราะนอกจากจะทำให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะ อย่างทั่วถึงเท่าเทียมกันแล้ว ยังช่วยแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้อง กับความจำเป็นและความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรได้รับการ สนับสนุนส่งเสริมจากทุกฝ่ายเพื่อให้สามารถทำหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนได้อย่างเต็มที่ จากบทเรียนในอดีตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่อาจจัดการศึกษาได้โดยปราศจากงบประมาณอุดหนุนจากรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงมีความหลากหลายในศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม และการจัดการศึกษาถือเป็นการลงทุนเพื่อสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าให้กับประเทศ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและด้านวิชาการเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ กระจายโอกาสความเสมอภาคและพัฒนาความรู้ความสามารถให้เด็กเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่า ของประเทศชาติในอนาคตต่อไป

การศึกษาในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพัฒนาได้มากน้อย หรือรวดเร็ว ล่าช้าเพียงใด ปัจจัยหลักจะอยู่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทัศนคติของผู้บริหารที่มา จากการเลือกตั้ง ที่จะทำให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและคุณภาพการศึกษาในความรับผิดชอบเพียงใด การพัฒนาบางกิจกรรมอาจริเริ่มโดยหน่วยงานสนับสนุนในส่วนกลางเพื่อเป็นแนวทางให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น แต่หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เห็นความสำคัญ และไม่ให้ความร่วมมือในการสานต่อหรือ ขยายผลการดำเนินงานแล้ว กิจกรรมนั้น ๆ ก็ไม่อาจดำเนินการต่อเนื่องหรือเกิดความก้าวหน้ายิ่งขึ้นได้ และจาก การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เหมือนรัฐบาลสำหรับพื้นที่นั้น ๆ ทำให้ต้องรับผิดชอบภารกิจและ การจัดการบริการสาธารณะหลากหลายด้าน ส่งผลให้บุคลากรทางการศึกษาต้องทำงานด้านอื่น ๆ นอกเหนือจาก การจัดการศึกษาด้วย แต่ขณะเดียวกัน การมีหน่วยงานหลากหลายประเภทภารกิจในสังกัดองค์กรเดียวกันก็ เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรทางการศึกษาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการบูรณาการความช่วยเหลือจาก หน่วยงานอื่น ๆ ในสังกัดมาสนับสนุนการจัดการศึกษา เช่น กองช่างช่วยซ่อมแซมอาคารสถานที่ตลอดจน สาธารณูปโภคในกรณีเร่งด่วน กองสาธารณสุขสนับสนุนการตรวจสุขภาพและการรักษาพยาบาลในโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ การที่บุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรับผิดชอบภาระงานอื่น บวกเหนือจากการจัดการศึกษายังเป็นผลดีต่อการพัฒนาเด็กในความรับผิดชอบ เพราะบุคลากรทางการศึกษา มีโอกาสได้สัมผัสชุมชน ได้ช่วยเหลือจัดกิจกรรมให้วัด ได้รับผิดชอบการอนุรักษ์ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม

ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น ฉะนั้น ในการพัฒนาเด็กของบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมิได้เป็นเพียงการพัฒนาความรู้ความสามารถของเด็ก แต่จะสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมทางศาสนาให้เด็กได้รับการกล่อมเกลาด้านจิตใจ และบูรณาการปลูกฝังความรักหวงแหนศิลป ประเพณี ตลอดจนภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญในการสืบสานให้ตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นต่อไปอีกด้วย

รายการอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (๒๕๖๑). *คู่มือระเบียบกฎหมายและหนังสือสั่งการ การบริหารงานบุคคลครู และบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๑*. สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (๒๕๖๕). *หนังสือสำนักงาน ก.จ. ก.ท. และ ก.อบต.ที่ มท.๐๘๐๙.๔/ว ๓๘ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๕ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับประเภทตำแหน่ง มาตรฐานกำหนดตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะ ข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเงื่อนไขการลดเวลาตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับวิทยฐานะ*. สืบค้นจาก http://www.dla.go.th/upload/document/type2/2022/10/28104_1_1664852225599.pdf.
- กองส่งเสริมและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น. (๒๕๖๕). *สถิติการศึกษาท้องถิ่น ปีการศึกษา ๒๕๖๕, ระบบสารสนเทศทางการศึกษาท้องถิ่น (LEC)*. กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น กองส่งเสริมและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (๒๕๖๓). *สรุปข้อมูล อบท.ทั่วประเทศ*. สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work>abt>.
- ชยาวิฑูร์ จันทร์, เยาวลักษณ์ กุลพานิช และ ชุติพร เดชขำ. (๒๕๕๓). *วิวัฒนาการการปกครองท้องถิ่นไทย. โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีโดยกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: นวัตกรรมพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๒๔). *สารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม ๑๗*, หน้า ๑๑๐๔๕-๑๑๐๕๓. กรุงเทพฯ: พระจันทร์.
- รังสิมา จันทะโชติ. (๒๕๖๓). *ประมวลข้อมูลการพัฒนาครูและผู้เรียนของสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา*. เอกสารศูนย์ข้อมูลเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนของกรุงเทพมหานคร. (๒๕๖๕). *สถิติรายได้, สถิติรายจ่ายของกรุงเทพมหานคร*. สืบค้นจาก https://203.155.220.117>BMAWWW>html_statistic/index2.
- สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์. (๒๕๒๔). *หน่วยที่ ๑๓ ราชการส่วนท้องถิ่นกับการบริหารการศึกษา*. เอกสารการสอน ชุดวิชาหลักและระบบบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (๒๕๖๕). *สถิติจำนวนโรงเรียน ครู และนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๕ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (๒๕๕๓). *ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่องกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัด. รวมกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๕๐). *สรุปสาระสำคัญการประชุม เรื่อง ถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๙*. การประชุม เรื่อง ถ่ายโอนภารกิจด้าน การศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ห้องประชุมศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.). (ม.ป.ป.). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒*. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นจาก <https://www.local.moi.go.th> >pdf>lawupdate.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (ม.ป.ป.). *รายได้เมืองพัทยา*. สืบค้นจาก <https://www.fpo.go.th>>main>gettattachment.
- สำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร. (๒๕๖๒). *พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่๖ (พ.ศ.๒๕๖๒)*. *กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานปกครอง*. สืบค้นจาก <http://office2.bangkok.go.th>>ard.
- สำนักยุทธศาสตร์การศึกษา. (๒๕๖๓). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๖๙)*. สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร.
- สุพจน์ จิตรพิเชษฐ์. (๒๕๖๕). *การจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. เอกสารประกอบการบรรยาย. กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย.
- สรุปเสนอนายกเมืองพัทยา. *หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา เมืองพัทยา*.
- หน่วยศึกษานิเทศก์. (๒๕๔๘). *การจัดตั้งวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม. คู่มือการจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของเทศบาลนครปฐม (กรณีการจัดตั้งวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- หน่วยศึกษานิเทศก์. (๒๕๖๕). *วิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาเมืองพัทยา. แผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕) ทบพทวนปี ๒๕๖๕*. สำนักการศึกษา เมืองพัทยา.
- อัจฉรา วงษ์เอก. (๒๕๔๖). *หน่วยที่ ๙ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการจัดการศึกษา*. ประมวลสาระชุดวิชาบริบททางการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.